

- *İç borç sürdürülebilir mi?*
- *Programın yumuşak karnı parasal hedefler*
- *Ekonomik programa ince ayar*
- *Bankacılık sektöründe yeni dönem*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 23 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Vergi yükü

Kamu borçlarının büyüklüğü ve kamunun ödediği yüksek reel faizler, vergi gelirleri ile karşılanamaz bir boyuta geldi. Faiz yükünün aşırı derecede artması sonucunda bütçe gelirlerinin yetersiz kalması ve faiz ödemelerinin borçlanma ile karşılanmak zorunda kalınması borç stokunu sürekli artırarak borç kısır döngüsünü oluşturdu.

Bu noktadan çıkış için çeşitli çözümlerde tartışılmaya başlandı. Bunlardan birisi de vergi gelirlerinin artırılması olarak gündeme geliyor. Unutmamak gerekir ki, vergi, ekonomik gelişmişlik düzeyi ile birebir etkilenmektedir.

Vergi gelirlerinin yetersizliğinden bahsedenler vergi yükü konusunda çeşitli istatistikleri göstermektedirler. Vergi yükü mikro ve makro ekonomi bakımından ele alınmalıdır Genel tanımları itibariyle; mikro ekonomi bakımından vergi yükü, vergi mükelleflerinin ödedikleri vergilerin şahsi giderlerine olan oranını ifade eder

Makro ekonomi bakımından vergi yükü, vergi ve vergi benzeri kamu gelirlerinin milli hasılaya olan oranını ifade ediyor. Ülkemizde kayıtdışı ekonominin büyüklüğü dolayısıyla makro ekonomi bakımından vergi yükünün OECD ortalamalarının biraz altında olduğu söylenebilir

Ancak vergi sistemimizin adaletsizliğinden dolayı ülkemizde vergisini ödeyen için vergi yükünün ne kadar ağır olduğu tartışmasız bir gerçektir. Ödenen vergilerin şahsi gelire oranı mikro vergi yükünün boyutlarını ortaya koyuyor

Vergi sistemimizde sorun bu noktada düğümleniyor. Vergisini ödeyen için cehennem, ödemeyen için cennet olan ülkemizde kesimleri orta noktaya çekmek gerekiyor.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Teknoloji bölgelerine teşvik

Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu yürürlüğe girdi. Kanun teknoloji bölgelerine büyük teşvikler getiriyor. Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu ile üniversiteler, kamu ve özel araştırma kurumlarındaki bilim ve teknoloji alt yapısını ekonomik faaliyetlerle bütünleştirerek geliştirmeyi ve yeni girişimler yaratmayı hedefliyor.

Kanun kurulan değerlendirme kurulu başvurularını değerlendirerek izin verecek. Başvurular ancak yönetici şirketler tarafından yapılabilecek. Bu alanda çalışan kurumları bünyesinde barındarabilecek olan yönetici şirketler oluşturdukları bölgeyi bu alanda çalışacakları için istifadesine sunacaklar.

Yönetici şirketler, Kanunun uygulaması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulacak. Ayrıca bölgede yer alan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri bu bölgedeki yazılım ve AR-GE'ye dayalı üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları faaliyete geçilmesinden itibaren beş yıl süreyle gelir ve kurumlar vergisinden müstesna tutulacak. Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve AR-GE personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri, bölgenin kuruluş tarihinden itibaren on yıl süre ile her türlü vergiden istisna tutuldu.

Bilim ve Teknolojide Büyük Fark

Türkiye'de bilim ve teknoloji politikaları günümüze kadar planlı bir biçimde oluşturulamadı. Bilimsel araştırmalarda temel unsur olan AR-GE faaliyetleri ileri teknolojilere sahip ülkelere göre oldukça düşük kaldı. AR-GE faaliyetlerine ayrılan kaynakların GSYİH içindeki payı, AB ülkelerinde % 2, ABD'de % 2.8, Japonya'da % 3 iken bu pay Türkiye'de % 0.5 civarında gerçekleşiyor. DİE'nin "1997 yılı AR-GE Faaliyetleri Anket Sonuçları"na göre Türkiye'nin AR-GE harcaması, GSYİH'nin binde 4,9'u kadardır ve bu ileri sanayi ülkeleri ve yeni sanayileşen ülke standartlarına göre son derece düşük bir oranı ifade ediliyor.

DİE tarafından ilk kez gerçekleştirilen "İmalat Sanayii Teknolojik Yenilik Anketi" sonuçlarına göre, 1995-1997 yıllarında imalat sanayiinde faaliyet gösteren, 10 ve daha fazla çalışanı olan tüm kamu ve özel sektör işyerlerinin % 24,6'sının teknolojik yenilik faaliyetlerinde bulunduğu tespit edilmişti. Teknolojik yenilik faaliyetinde bulunan işyerlerinin % 18,9'u ürün yeniliği, % 33,6'sı üretim süreci yeniliği, % 41,4'ü hem ürün hem de üretim süreci yeniliği yapmıştı.

Firma büyüklüğü göz önüne alındığında yenilik faaliyetinde bulunma oranının işyeri büyüklüğü ile birlikte arttığı görülmektedir. 10 ile 49 kişi arasında çalışanı olan işyerinde teknolojik yenilik faaliyetinde bulunma oran % 20 civarında iken 250 ile 999 kişi arasında çalışanı olan işyerlerinde bu oran % 40'a çıkmakta. 1000 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ise bu oran % 60 civarında. Türkiye'de toplam AR-GE harcamalarında özel sektörün payı ancak % 29,8. Tek başına üniversiteler toplam AR-GE harcamalarının % 57,2'sini yaparken kamu kuruluşlarının payı % 10,5 düzeyinde kalıyor.

Üniversite ve sanayi arasındaki AR-GE işbirliği, ileri teknolojileri yakalamada büyük önem taşımaktadır. Ancak ülkemizde AR-GE faaliyetleri yeterince kurumsallaştırılmamış, teknoloji üretme konusunda istenilen düzeye ulaşamadı.

Tüm dünyada, özellikle son 30 yılın içinde, elde edilen bilimsel bilginin teknolojinin hizmetine en kısa sürede sunulabilmesinin önemi göz önünde tutularak bilim ve teknolojide bir entegrasyona gidilerek başta ABD olmak üzere İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde ve yeni sanayileşen ülkelerde bilim ve teknoloji parkları oluşturulmuş ve bugün sayı olarak 1000'e yaklaştı. Bunlara genel olarak teknopark deniliyor. Türkiye teknoloji alanlarındaki açığını kapatmak amacıyla teknoloji bölgesi kurulması ve bunlara vergi teşviği getirilmesi için Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu Çıkarıldı.

İç borç sürdürülebilir mi?

Borç stokunun çevrilebilirliği konusunda iki ayrı yaklaşım sergileniyor. Bunlardan birisi borç stokunun dengeleri bozmadan çevrilemeyeceği yönünde. Hazine tarafından oluşturulan diğer bir görüş ise borç stoğunun bileşenlerinden dolayı sürdürülebilir olduğu yönünde. Özellikle Hazinesinin güvencesi iç borcun önemli bir bölümünün kamuya ait olması.

Nisan ayı sonunda 59.2 katrilyon TL olan iç borç stoku Mayıs ayı içinde kamu ve TMSF kapsamındaki bankaların rehabilitasyonu kapsamında ya-

pılan işlemler sonucu Mayıs ayında 84,5 katrilyon TL ve Haziran ayı sonunda 90,3 katrilyon TL'ye yükseldi. Bu rakam Temmuz ayında ise 111,1 katrilyon olarak gerçekleşti. Kamu bankalarının görev zararları ve sermaye ödemelerine mahsuben 16 Mayıs 2001 tarihi itibarıyla Hazine tarafından ihraç edilen DİBS tutarı 29,9 katrilyon TL. Fon bankalarının rehabilitasyonu kapsamında ise 2000 yılının Aralık ayından buyana TMSF'ye 19,7 katrilyon TL tutarında Devlet İç Borlanma Senedi verildi.

Hazine Müsteşarı Faiz Öztrak'ın iç borçlanmaya ilişkin görüşleri şöyle;

“Borçların dağılımına baktığımızda, kamuya olan yaklaşık 62 katrilyon liralık borcun yaklaşık 20 katrilyon lirası Merkez Bankası'nadır ki, bunun içinde IMF'den sağlanan imkanların Hazine'nin borçlanmasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılması karşılığında elde edilen imkan da yer almaktadır. Geri kalan 14 katrilyon lira ise bankacılık operasyonları çerçevesinde Merkez Bankası tarafından kamu ve Fon bankalarından satın alınan kağıtlardan oluşmaktadır. Kamu ve Fon

İç Borcun Sürdürülebilirliği				
İÇ BORÇ STOKU				
	Trilyon TL		GSMH'ye Oranı (Yüzde)	
	2000	2001	2000	2001
İç Borç Stoku	51 617	111 113	41,0	60,9
A) İhale yöntemiyle satılanlar	29 451	42 240	23,4	23,2
B) Bankaların yeniden yapılandırılması	21 935	54 496	17,4	29,9
Fon Bankaları	3 482	19 996	3,0	11,0
Kamu Bankaları	18 093	29 000	14,4	15,9
Diğer	0	5 500	0,0	3,0
C) Diğer	231	14 337	0,2	7,9
Merkez Bankası(*)	0	11 523	0,0	6,3

(*) IMF tarafından sağlanan ek dış finansmanın Hazine Borç Yönetiminde kullanılan bölümü

2001 yılında Hazine'nin iç borç stokunun GSMH'ye oranının yüzde 60,9'a yükselmesi beklenmektedir. Ancak bu artışın nedenlerini:

- Hazine Borç Yönetimini desteklemek için IMF'den gelen kaynağın, Hazine tarafından kullanılırken Merkez Bankası'na iç borçlanma senedi verilmesi yanısıra (11,5 katrilyon TL, GSMH'nin yüzde 6,3'ü oranında)
- Bankacılık operasyonu çerçevesinde verilen devlet iç borçlanma senetleri oluşturmaktadır (Merkez Bankası bu kıymetlerin 14,7 katrilyonluk kısmını kendi portföyüne almaktadır)

Böylece, Hazine'nin Merkez Bankası dışındaki kesime iç borcunun GSMH'ye oranının 2001 yılında yüzde 46,6 olması beklenmektedir.

bankaları üzerindeki Hazine kağıtları ise 35 katrilyon liradır. Kağıda bağlanan stok, geçen sene sonu itibarıyla 6.8 katrilyon lira idi. Ancak, 15 katrilyon lira civarında da kağıda bağlanmamış, Hazine'den alacaklardan oluşan bir stok daha var. Bunun da kağıda dönüşmesiyle birlikte, ayrıca bu kriz döneminde kamu ve Fon bankalarında ortaya çıkan zararların da Hazine tarafından üstlenilmesi sonucunda, kamu ve Fon bankalarının elindeki kağıt miktarı 35 katrilyon liraya ulaşmıştır. Yine diğer kamu kuruluşlarının elindeki kağıtlarımız ise 2.8 katrilyon liradan 6.5 katrilyon liraya çıkmıştır

Ama en önemlisi, piyasaya olan borcumuz geçen sene sonunda 25 katrilyon lira iken, sadece 29.9 katrilyon liraya çıkmıştır. Dolayısıyla "çevrilemez" dediğimiz, ya da "çevrilemez kuşkusunu" yaratan borç stokunun önemli bir kısmı kamu kesimi üzerindedir. Program çerçevesinde, kamu kesimi üzerindeki, kamu ve Fon bankaları üzerindeki kağıtlarımızın piyasa salarda satılması, ancak Hazine ile karşılıklı uzlaşma halinde mümkün olabilecektir. Dolayısıyla bu nokta da bize borcun çevrilebilirliği konusunda ciddi bir esneklik sağlamaktadır.

Program'ın temel dengeleri sağlam gözükmemektedir. İç borç stokunun önemli bir kısmı kamu kesimindedir. Bu çerçevede, bu sağlam Program dengeleri ve bundan sonra yapılacak uygulamalar dikkate alındığında, faizler düşecektir. Faizler beklenen hızla düşerse dahi, Hazine'nin, kamu kesimi üzerindeki kağıt stoku dikkate alındığı zaman, borcunu bir ölçüde ciddi bir şekilde çevirebilme esnekliği vardır. Türk ekonomisinin yapısal dengeleri sağlamdır, borçlarını çeviremeye gibi bir sorunu gözükmemektedir."

10 Temmuz 2001 tarihinde 5 bankanın daha TMSF kapsamına alınmasıy-

la yine Hazine'ye 3-3,5 katrilyonluk ek bir yük daha geldi.

Sekizinci gözden geçirme sonucunda ise IMF'den 1.5 milyar dolar ve Dünya Bankası'ndan da 1.1 milyar dolar tutarında kredi Hazine hesaplarına girdi. İç borç stokunun GSMH'ya oranında aşamalı olarak azaltılması için, Maliye politikasında, düzenleme yapılması, faizlerin aşamalı ola-

rak düşürülmesi ve özelleştirme uygulamalarının hayata geçmesi gerekiyor. Maliye politikası, faizler ve özelleştirme ayağının yanı sıra, Hazine ihale yöntemiyle satılan kağıtların GSMH içindeki payını azaltacak bir politika izlemeye karar verdi. Ancak bu politika bu üç ayağın yaşam şansı bulunmasıyla gerçekleşecek.

İç Borcun Sürdürülebilirliği		
FİNANSMAN		
	Milyar ABD Doları	GSMH'ye Oranı (Yüzde)
Finansman İhtiyacı	79,0	47,2
İç Borç Servisi	67,4	40,1
Ana Para	36,9	21,8
Faiz	30,5	18,3
Dış Borç Servisi	11,7	7,0
Ana Para	8,3	5,0
Faiz	3,4	2,0
Finansman	79,0	47,2
Faiz Dışı Fazla	9,5	5,3
Özelleştirme	2,3	1,1
İç Borçlanma	51,4	30,9
Dış Borçlanma	15,8	9,9
Tahvil	2,5	1,5
Dünya Bankası	3,2	2,0
Proje	0,5	0,3
Dış Destek	9,6	6,1

İÇ BORÇ STOKU				
	2000		12 Temmuz 2001(*)	
	Katrilyon TL	Milyar \$	Katrilyon TL	Milyar \$
Toplam Stok	51.6	76.7	92.0	68.9
Kamu	26.2	39.0	62.2	46.5
TCMB	1.5	2.2	20.2	15.4
- IMF	-	-	6.2	4.7
- Bankacılık operasyonu	1.5	2.2	14.0	10.5
Kamu + Fon Bankaları	21.9	32.6	35.4	26.5
- Kağıda Bağlanan	6.8	10.1	35.4	26.5
- Kağıda Bağlanmayan	15.1	22.5	-	-
Diğer Kamu	2.8	4.1	6.5	4.9
Piyasa	25.4	37.8	29.9	22.3
(*) Geçici				

Programın yumuşak karnı parasal hedefler

2000 yılında uygulanmaya başlanan enflasyonla mücadele programının en önemli kistasları döviz çıpa olarak kullanması ve net iç varlıklar değişkeni üzerine kısıt getirmesiydi. Türk Lirasına reel olarak döviz karşısında değerlendirilmesi ve artan dış ticaret açığı ile birlikte kısıt getirilen net iç varlıklarda program değerlerini aşmıştı. İflas eden bu programda net iç varlıklar -1.200 trilyon TL olarak performans kriterinde yer almıştı. Dövizin çıpa olarak kullanılması ve çok dar bir aralıkla dalgalanmasına izin verilen net iç varlıklardan dolayı Merkez Bankası'nın eli kolu bağlanmıştı. Başarısızlıkla sonuçlanan bu programda net iç varlıklar kamu sektörüne açılan krediler, fon hesapları, bankadışı kesimin mevduatı, bankalara açılan nakit krediler, açık piyasa işlemleri, değerlendirme hesabı, IMF acil yardım takip hesabı ve diğer kalemler toplamından oluşmuştu.

Güçlü ekonomiye geçiş programının en hassas noktasını da yine parasal taban hedefleri oluşturuyor. Net iç varlıkların büyüme oranının kontrol altında tutulması taahhüt

edildi. Parasal tabanda ay sonu kuru ile TL'ye çevrilen Net Dış Varlıkların çıkarılmasıyla hesaplanan Net İç varlıklar içinde dönemler itibariyle hedefler belirlendi.

Burada parasal taban; Merkez Bankası emisyonu artı bankacılık sektörünün Merkez Bankası nezdin-

deki

TL mevduatları olarak tanımlandı. Net Dış Varlıklar ise; net uluslararası rezervler, orta ve uzun vadeli döviz kredilerinin ve diğer net dış varlıkların toplamı olarak tanımlandı.

Buna göre Net İç Varlıkların tanımı; değerlendirme hesabı hariç, Hazine Borç Yönetimini desteklemek için kullanılacak dış kaynak dahil Net İç Varlıklar oldu.

Neden Çıpa?

Yüksek enflasyonist bir ortamda yaşamaya alışmış olan ekonomik birimlerde, izlenebilir bir büyüklük sunulması politika uygulanmasını kolaylaştırıcı bir etkiye sahip ve böylece çıpa olarak seçilen büyüklükteki hedefler yolu ile beklentilerde olumluluk sağlanabiliyor.

2000 yılı programında kur çıpa olarak kullanılmaya çalışıldı ve başarısızlıkla sonuçlandı. Diğer bir çıpa olan enflasyon hedeflenmesi için ise Türkiye'de mevcut koşullar bulunmuyor. Tek bir çıpa seçeneği olarak geriye parasal büyüklük kalıyor. Parasal büyüklük hedeflenmesinde, para tabanı göstere tavan değerleri, net iç varlıklar tavan değerleri ve net uluslararası rezervler dönemsel değişmeler için taban değerler çıpa olarak yer aldı.

Piyasalarda yaşanan güven sorunu

Parasal Tavan Hedefleri	Trilyon TL
30 Nisan 2001	5.850
31 Mayıs 2001 (gösterge)	5.900
30 Haziran 2001 (gösterge)	6.050
31 Ağustos 2001 (gösterge)	6.300
31 Ekim 2001 (gösterge)	6.800
31 Aralık 2001 (gösterge)	7.300

Net İç Varlıklar	Trilyon TL
30 Nisan 2001	7.780
31 Mayıs 2001 (Performans Kriteri)	9.750
30 Haziran 2001 (Performans Kriteri)	13.250
31 Ağustos 2001 (Performans Kriteri)	15.850
31 Ekim 2001 (Performans Kriteri)	19.500
31 Aralık 2001 (Gösterge Tavan Değer)	21.000

ve siyasi istikrarsızlık nakit talebini artırarak kurun yüksek seyretmesine sebep olurken para tabanının kontrol altına alınmasını güçleştiriyor.

Ayrıca hazine ihalelerinin seyri belirsizlik yaratırken, enflasyon beklentilerine göre sağlanan düzelmeye rağmen kısa vadeli faizlerdeki indirimin devam etmemesi de para tabanını zorlayan unsurlar olarak yer alıyor.

Gösterge niteliğindeki parasal tavan hedeflerle bu gelişmelerden dolayı sapma yaşamaya başladı. 30 Haziran tarihi itibarıyla gösterge niteliğindeki para tabanını tavan teğeri 6.050 trilyon TL. iken gerçekleşen 6.247 trilyon TL oldu.

31 Ağustos itibarıyla gösterge niteliğindeki para tabanı tavan değerleri 6.300 olması gerekirken Temmuz ayının ilk haftasında 6.392 trilyon TL olarak gerçekleşti. Stand-by anlaşması çerçevesinde belirlenmiş Merkez Bankası Bilançosuna göre program tanımı gereği oluşturulan net iç varlıklar 29 Haziran 2001 tarihinde 13.299 trilyon TL. olarak gerçekleşti. Ağustos sonu itibarıyla hedeflenen 15.850 trilyon TL'lik performans kriteri hedefinin önlem alınmadığı takdirde aşılabileceği ortaya çıkıyor.

Piyasalarda yaşanan güven sorunu ve ona bağlı olarak faizlerin yüksek seyri, parasal büyüklük çapısının gerçekleşmesine engel oluşturan faktörler olarak yer alıyor.

Uluslararası rezervler de diğer önemli bir göstereyi oluşturuyor. 2001 yılı başında 25.6 milyar dolar olan Merkez Bankası döviz rezervleri Temmuz ortalarında 15.9 milyar dolara geriledi. Bu gerileme ise program dahilinde öngörülen bir gerileme olarak yer alıyor.

Para arzı ile ilgili göstergelerde anlamlı değişimler gösteriyor. m1 olarak adlandırılan dolaşımdaki para, vadesiz mevduatlardan oluşan bileşen geçtiğimiz yılın Temmuz ayının ortalarında 6.166 trilyon iken 2001 yılının aynı dönemi

için 9.484 trilyona yükseldi. Vadeli mevduatların da dahil olduğu m2 ise aynı dönemler itibarıyla 26.118 trilyon TL'den 39.729 trilyon TL'ye yükseldi. Döviz tevdiat hesaplarında ise adeta patlama yaşandı. 2000 yılı Temmuz ayı ortalarında 49.684 trilyon TL olan döviz tevdiat hesapları 85.057 trilyona yükseldi.

Bu gösterge TL'den kaçışın dövize yönelerek para arzına yansımalarını oluşturuyor

Devlet Bakanı Kemal Derviş tarafından açıklanan program revizyonunda gerçekleştirildiği takdirde parasal hedeflere katkı sağlayacak.

Programın yumuşak karınına parasal büyüklükler oluşturuyor.

	Para Tabanı (Trilyon TL)		Net İç Varlıklar (Trilyon TL)	
	Tavan Değerler	Gerçekleşme		Gerçekleşme
31 Mayıs	5 900 (G)	5 815	9 750 (P)	7 942
30 Haziran	6 050 (G)	6 247	13 250 (P)	12 943
31 Ağustos	6 300 (G)		15 850 (P)	
30 Ekim	6 800 (G)		19 500 (P)	
31 Aralık	7 300 (G)		21 000 (G)	

G: Gösterge Tavan Değeri **P:** Performans Kriteri
Para Tabanı ve Net İç Varlıklar'ın belirtilen değerleri o dönemin son beş iş gününün ortalaması alınarak hesaplanmıştır

	Net Uluslararası Rezervler (Milyon ABD Doları)	
	Belirtilen Dönemlerde Değişimlerin Taban Değerleri	Gerçekleşme
Mayıs	-1 500 (P)	- 837
Haziran	-3 563 (P)	-3 060
Temmuz-Ağustos	-2 500 (P)	
Eylül-Ekim	-2 600 (P)	
Kasım-Aralık	-600 (G)	

G: Gösterge Tavan Değeri **P:** Performans Kriteri
Haziran ayı v edaha sonraki dönemlerdeki değişimin mutlak değeri, bir önceki dönem kullanılmayan miktar veya cari dönemin yüzde 25'inden daha az olanı kadar artabilir

Ekonomik programa ince ayar

Ekonomik programla piyasalarda istikrar sağlanmasına yönelik hedeflerin gerçekleşmemesi üzerine ince ayar yapıldı. Yapılan ayarlama da; finansal sektöre ilişkin tedbirler, kamu finansmanı ve kamu finansmanında esneklikler yer aldı. Devlet Bakanı Kemal Derviş tarafından açıklanan önlemler paketi şöyle;

Beyannameye Tabi Faiz Kazancı: Enflasyondan arındırılmış alt sınır 50 milyar Türk Lirası olarak önerildi. Bu çerçevede, Hazine de halka arz yöntemiyle borçlanmaya başlayacak ve küçük yatırımcının Hazine bonolarına talebi artırılabilecek.

Esnek Borçlanma Politikası: Aylık borçlanma programı yayınlanması uygulamasına ara verilecek.

Munzam Karşılıklara Faiz Uygulaması: Bankalardaki TL mevduat karşılığında Merkez Bankası'nda daha önce faizsiz olarak tutulan munzam karşılıklara faiz ödenmesi uygulamasına başlanacak, bu şekilde mevduat maliyeti, dolayısıyla Hazine'nin borçlanma maliyeti düşecek. Bu faiz, 3 ayda bir ödenecek ve mevduata uygulanan faiz oranının ağırlıklı ortalamasının başlangıç için % 80'i olarak belirlenecek. Döviz Tevdiat Hesabı zorunlu karşılıkları için ise faiz ödenmesi öngörülmemekte.

Stopaj Oranlarında Fark-

İlaştırma: Döviz Tevdiat Hesabı stopaj oranları; 1 yıldan az vadeli mevduat için yüzde 16'dan yüzde 18'e yükseltilecek, 1 yıldan uzun vadeli için oran değişmeyecek.

Repo stopaj oranı yüzde 16'dan yüzde 20'ye yükseltilecek.

Mevduat Hesapları'ndaki stopaj oranları;

3 aydan az vadeli olanlar için yüzde 16,

3 – 6 ay vadeli olanlar için yüzde 14,

6 – 12 ay vadeli olanlar için yüzde 10,

12 aydan uzun vadeli için yüzde 6

olarak tespit edilecek.

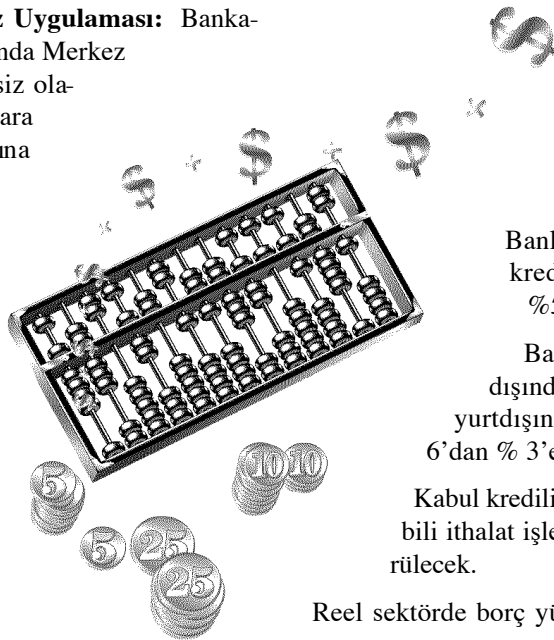
KKDF Kesintisi: Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu'nda kesintilere gidilerek, kredi maliyetleri düşürülecek. Bu çerçevede;

Bankalarca kullanılan tüketici kredileri dışındaki kredilerde %5'ten % 3'e;

Bankalar ve finansman şirketleri dışında Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışından sağladıkları kredilerde % 6'dan % 3'e;

Kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ithalat işlemlerinde %6'dan %3'e düşürülecek.

Reel sektörde borç yükü nedeniyle sıkıntıya düşen,

ancak yeniden yapılandırma programlarıyla ekonomiye yeniden kazandırılma imkanı bulunan şirketlerin ele alınması ve bu suretle hem reel sektöre katkıda bulunulması, hem de bankacılıkta geri dönmeyen kredi maliyetinin azaltılması konusunda ortak bir çalışmaya başlanacak.

Derviş'in kamu finansmanı, kamu ve fon bankalarına ilişkin görüşleri şöyle;

Kamu Finansmanı

2001 Mart ayında yüzde 190'ları aşan iç borçlanma faiz oranları ilerleyen aylarda kademeli olarak gerilemiş ve Mayıs sonlarında yüzde 72 düzeylerine inmiştir. Daha sonra Haziran ortalarına kadar yüzde 80'ler düzeyinde seyreden faiz oranları, Haziran sonlarında yüzde 90'lı seviyelerin üzerine çıktı. Faizler yakın geçmişte yaşadığımız iç ve dış gelişmelerden kaynaklanan kısa süreli belirsizlik dönemine bağlı olarak 10 Temmuz'daki ihalede yüzde 95, 17 Temmuz'daki ihalede ise yüzde 105 seviyesine yükselmekle birlikte; tekrar iyileşme göstererek, 24 Temmuz'daki ihalede yeniden yüzde 90 seviyelerine doğru geriledi.

Kamu Finansmanında Esneklikler

Merkez Bankası: Merkez Bankası portföyünde bulunan yaklaşık 14 katrilyon TL tutarındaki senetler 2 ila 6 yıl arasında değişen vadeli, yılda bir kupon ödemeli senetlerle değiştirildi. Söz konusu senetlerin kupon ödemeleri Hazine ihalelerine endeksli olacak; anapara ve faiz ödemeleri ise her yıl Merkez Bankası'nın karının Hazine'ye aktarılması gereken kısmın

dan mahsup edilecek. Bu senet değişimi sonucu 2001 yılının kalan dönemindeki iç borç itfaları yaklaşık 4 katrilyon TL civarında azalacak.

Kamu ve Fon Bankaları: Kamu bankaları ve Fon bankaları portföyünde ise takriben 37 katrilyonluk TL tutarında yeniden yapılanma kapsamında verilmiş senet bulunmakta ve bu senetlerin 2001 yılı sonuna kadarki faiz ödemeleri yaklaşık 12 katrilyon TL dolayındadır. Kamu bankaları, alınan tedbirler sonucunda bugün ulaştıkları kısa vadeli borç seviyesini nominal olarak artırmadan, Hazine ihalelerinden 5 katrilyon TL'ye kadar alım yapabilecek durumdadır.

Bu operasyonlar sonunda yıl sonuna kadar olan borçlanma ihtiyacımız 32.6 katrilyon TL'den; TCMB, kamu bankaları ve diğer kamu kurumlarına ortalamadan satışlar hariç, yaklaşık 19 katrilyon TL'ye düşmektedir. Bu da, piyasaya yapacağımız ödeme kadar borçlanma anlamına gelmektedir.

Bu, bankacılık reformunda ulaştığımız mevcut olumlu denge bozulmadan kamunun iç borçları çevirmede önemli bir hareket alanına sahip olduğunu göstermektedir. Hazine, piyasa koşullarında belirlenen faizi vererek, bu borcu çevirme konusunda herhangi bir zorlukla karşılaşmayacaktır. Ekonomik Program'ın kararlılıkla uygulanması sonucunda, döviz kuru istikrara kavuşabilecek, faizler düşüş trendine girebilecek, kısalan vadeler yeniden uzayabilecek, Türk Lirası'na ve Hazine kağıtlarına olan talep artabilecektir. Bu gelişmeler, büyüme ortamına dönüşü destekleyecektir.

İç borç itfa projeksiyonu						
(Katrilyon TL)	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ağustos-Aralık
Toplam Ödeme	8,3	7,6	7,0	10,1	6,8	39,7
Kamu mali kurumlar	4,1	4,8	3,5	2,0	1,5	15,8
Merkez Bankası	1,9	0,0	1,5	0,6	0,0	3,9
TMSF Bankaları	0,5	2,3	0,2	0,6	0,7	4,3
Kamu Bankaları	1,7	2,4	1,8	0,9	0,8	7,6
Piyasa	4,3	2,8	3,5	8,0	5,3	23,9
İhale	3,3	2,2	2,8	6,2	4,7	19,2
Kamu (Ortalama)	0,9	0,6	0,7	1,8	0,6	4,7
Borçlanma İhtiyacı	5,4	5,8	3,9	11,6	5,9	32,6

Hazine faizin ateşini düşüremiyor

Ekonomi yönetiminin tüm çabalarına rağmen hazine faizleri düşürmede başarılı olamıyor. Faizlerin düşürülmesi amacıyla yeni tedbirler devreye giriyor. Hazine'nin bu yılın en düşük miktarda iç borçlanmasına gittiği Temmuz'daki dört borçlanma ihalesinde ortalama faiz yüzde 93.6 olarak gerçekleşirken, borçlanmanın ortalama vadesi ise 162 günde kaldı. Bu yılın ilk yedi ayındaki borçlanmanın yıllık ortalama faizi yüzde 107.4 düzeyinde oluştu.

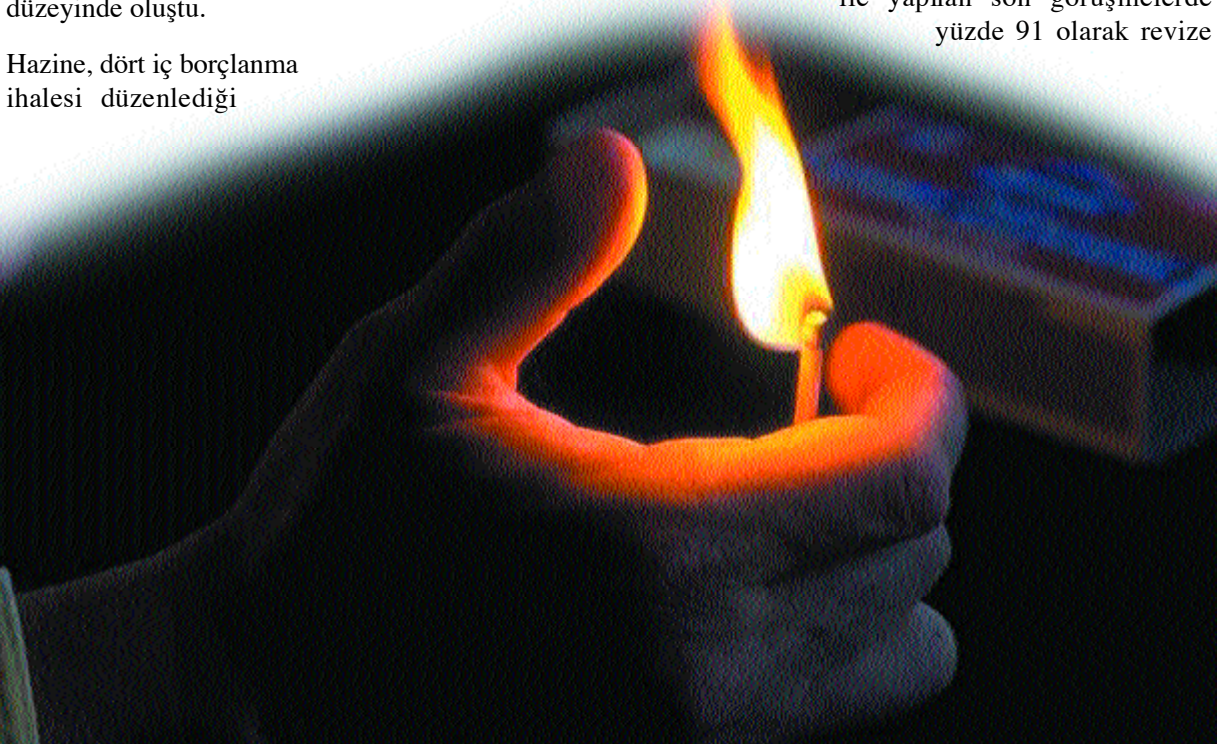
Hazine, dört iç borçlanma ihalesi düzenlediği

ve bu yılın ay bazında piyasalardan en düşük miktarda borçlandığı Temmuz ayındaki borçlanmanın ortalama faizi yüzde 93.6'ya kadar yükseldi. Borçlanmanın ortalama vadesi ise 162 günde kaldı.

Hazine'nin iç borçlanma ihalelerinde gerçekleşen faiz oranları ve net borçlanmaya göre, Hazine Temmuz ayında yaptığı dört ihalede toplam 1 katrilyon 677 trilyon lira borçlandı. Kamu kurum

ve kuruluşlarına yapılan satışlarda dikkate alındığında ihale yöntemiyle yapılan toplam borçlanma 2 katrilyon 56 trilyon lira oldu. Hazine, Temmuz'un ilk ihalesinde yüzde 91.85, ikinci ihalesinde yüzde 95, üçüncü ihalesinde yüzde 104.98 faizle borçlanırken, son ihalede bu oran yüzde 91.88'e geriledi.

Bu yılın ilk yedi ayındaki borçlanmanın ortalama faizi ise yüzde 107.4 olarak gerçekleşti. IMF ile yapılan son görüşmelerde yüzde 91 olarak revize

edilmesi beklenen bu yılın tümündeki toplam borçlanmanın ortalama faiz hedefinin tutturulabilmesi için ise yılın geri kalan bölümündeki ortalama faizin yüzde 75'e kadar inmesi gerekecek.

Hazine, bu yıla Ocak ayındaki yüzde 64.9 ortalama faizle başlamıştı. Bu oran krizin başladığı Şubat ayında yüzde 110.3'e, Mart'ta yüzde 193.7'ye kadar yükseldi. Nisan'da, yüzde 130.4'e, Mayıs'ta ise yüzde 82'ye kadar inen ortalama faiz Haziran ayıyla birlikte yeniden yükselişe geçti. Haziran'da yüzde 88.5 olan faiz oranı Temmuz ayında ise yüzde 93.6'ya kadar yükseldi.

Ortalamadan satışlar hariç tutulduğunda yedi aylık dönemde toplam 17 katrilyon 881 trilyon liralık net borçlanmaya gidildi. Kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan satışlarla birlikte ise toplam borçlanma 22 katrilyon 783 trilyon lira olarak hesaplandı.

Borçlanma vadesi

Hazine'nin geçen yıl sürekli 300 günün üzerinde seyreden borçlanmasının ortalama vadesi ise bu yılın ilk yedi ayda 146 güne kadar kısaldı. Ocak ayındaki kamuya satışlar dahil toplam 2 katrilyon 70 trilyon liralık borçlanmayı ortalama 195 günle gerçekleştiren Hazine'nin Şubat'taki 2 katrilyon 955 trilyon liralık borçlanmasının vadesi 57 gün, Mart'taki 3 katrilyon 286 trilyon liranın ortalama vadesi ise 98 gün oldu. Hazine Nisan'da 165 gün vadeyle net 3 katrilyon 21 trilyon ve Haziran'da 125 gün vadeyle 5 katrilyon 56 trilyon. Temmuz'da ise ortalama 162 gün vadeyle borçlanmıştı.

Bundan sonra ne olacak

Yılın ilk yedi ayda gerçekleşen yüzde 107.4 ortalama oranındaki faiz, ekonomik programın temel parametrelerinde önemli değişikliğe yol açtı. Bu nedenle IMF heyetiyle yapılan son görüşmelerde bu yılın tümündeki iç borçlanma faizinin ortalama yüzde 91 düzeyinde gerçekleştirilmesine dönük olarak programda bazı

ayarlamalara gidildi. Yılın geri kalan bölümündeki borçlanmanın, ilk yedi aydaki düzeyde kalacağı varsayılarak yapılan hesaplamalar bu oranın tutabilmesi için Ağustos-Aralık aylarını kapsayan dönemdeki borçlanmanın ortalama faizinin yüzde 7'ye kadar düşürülmesini gerekli kılıyordu. Yeni düzenlemelerin borçlanmaya etkisini önümüzdeki günlerde görebileceğiz.

İç Borçlanma İhalelerinde Ortalama Faiz ve Vade(*)				
	Faiz (%)	Vade (%)	Net Borçlanma (Trilyon TL)	Ortalamadan Satış Dahil (Trilyon TL)
99 Yıllık	109.5	479	20.376	22.566
2000 Yıllık	38.1	411	21.226	24.653
- Ocak	38.3	452	3.014	3.202
- Şubat	42.1	394	3.003	3.087
- Mart	39.9	518	2.361	2.461
- Nisan	34.5	382	3.299	3.737
- Mayıs	39.4	426	2.720	3.768
- Haziran	41.8	499	1.136	1.389
- Temmuz	34.5	426	2.720	3.768
- Ağustos	33.2	331	2.459	3.097
- Eylül	33.6	532	112	154
- Ekim	38.0	346	827	1.127
- Kasım	41.0	344	1.053	1.141
- Aralık	-	-	-	-
2001				
- Ocak	64.9	195	1.785	2.070
- Şubat	110.3	57	2.294	2.955
- Mart	193.7	98	2.189	3.286
- Nisan	130.4	165	3.041	3.330
- Mayıs	82.0	189	3.811	4.021
- Haziran	88.5	125	3.636	5.065
- Temmuz	93.6	162	1.677	2.056
Ocak-Temmuz	107.4	146	17.882	22.783

(*) Ortalama faiz ve vadeler hesaplanırken, ortalamadan ve opsiyonlu satışlar dikkate alınmadı.

Bankacılık sektöründe yeni dönem

Bankacılık sistemi önemli bir değişim yaşıyor. Kapanan ve fona devredilen bankalar ve sermaye yetersizliklerinin yanısıra yerli sermayeli bankaları önümüzdeki günlerde büyük bir rekabet ortamı bekliyor. Bankacılığın devlerinin Türk bankacılık sektörüne girmesi ile sektörde yeniden yapılanmanın daha da etkin bir şekilde ortaya çıkması bekleniyor.

Ocak 1999 tarihi itibarıyla 75 banka ve bunların 7319 şubesi mevcuttu. Özel sermayeli ticaret bankası sayısı bu tarihte 35 ve şube sayısı 4038'e ulaşmıştı. 2000 yılı Ocak ayında 31 özel sermayeli ticaret bankası, 3930 şube ile hizmet verirken, 2001 yılı Ocak ayında aynı kategorideki banka sayısı 27'ye ve şube sayısı 3695'e geriledi.

2001 yılı Temmuz ayı itibarıyla özel sermayeli ticari bankalardaki gerileme devam ederek banka sayısı 23'e ve şube sayısı 3521'e düştü.

26 Haziran 2001 tarihli niyet mektubunda yer alan ifadeler sektördeki küçülmenin devam edeceğine işaret eder nitelikte. Burada yer alan ifade şöyle; "özel bankaların sermaye yapıları güçlendirilmektedir. BBDDK toplam sayısı 27 olan tüm yerli özel mevduat bankalarının finansal durumlarını incelemiş olup, finansal durumunun zayıf ya da sermaye yapısının yetersiz olduğu belirlenen tüm bankalarla taahhüt mektupları imzalanacaktır. (sekizinci gözden geçirmenin tamamlanması için bir koşul). Söz konusu taahhüt mektup-

larıyla, bahsekonu bankaların yönetimlerinin, belirli bir takvim dahilinde bankalarının mali durumunu güçlendirmek ve sermaye düzeyinin yeterli seviyeye ulaşmasını temin etmek üzere adımlar atmayı taahhüt etmeleri zorunlu kılacaktır. Söz konusu bankaların yeniden sermayelendirilmesi yönündeki ilk adımlar ivedilikle atılacak olup, 2001 yılı Haziran ayı sonuna kadar bir miktar

sermaye artışı sağlanmış olacaktır. Söz konusu bankaların sermayelendirilmesi süreci tüm bankaların bütün ihtiyatı düzenlemelere tam olarak uymalarının gerekeceği 2001 yılı sonuna kadar devam edecektir. BBDDK taahhüt mektubuna tam anlamıyla uymayan tüm bankalara Bankalar Kanunu'nda tanımlanan yaptırımları ivedilikle uygulayacaktır. Söz konusu yaptırımlar, daha az ciddi ihlallerde banka yöneticilerinin ve yönetim kurulu üyelerinin değiştirilmesinden, daha ciddi ihlallerde bankaya müdahale edilmesine kadar, farklı derecelerde olabilmektedir. Taahhüt mektuplarına gösterilecek uyumun değerlendirilmesi, müte-

akip program gözden geçirmelerinin odak noktası olacaktır."

Sermayelerini güçlendirme yönünde taahhüd mektubu imzalayan bankaların, bu taahhüdlerini yerine getirememesi durumunda yine Bankalar Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanacağı açık bir şekilde belirtiliyor. Önümüzdeki dönemde banka birleşmelerinin yoğun olarak yaşanması bekleniyor.

Mart 2001 itibarıyla toplam aktifler dolar bazında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8 oranında, yıl sonuna göre yüzde 21 oranında küçülmüş ve 123,3 milyar dolar olmuştur.

Bankacılık sektöründe yeniden yapılanma sürecinde, ilk olarak Demirbank, HSBC Bank'a satılacak ve satış sonrası Demirbank HSBC Bank'la birleşecek. HSBC Bank fondaki Demirbank'ın üçte birini alarak sektörde önemli bir yer sağlamayı hedefliyor. Sümerbank'ın da OYAK'a satılması yönünde çalışmalar önemli bir aşama kaydetti. Önümüzdeki günlerde bu satışında gerçekleşmesi ve 11 şubesi bulunan OYAK Bank ile 135 şubeli Sümerbank'ın birleşmesi bekleniyor.

Fona devredilen bankaların satışının gerçekleşmesi ile birlikte yerli sermayeli bankaların, bir yandan sermaye artırımı için yoğun çaba sarfetmesi diğer yandan büyük bir rekabet mücadelesine girişmesi bekleniyor. Bu ortamda bankacılık sektörü önemli bir virajı dönecek ve yeni bir sürece girmesi bekleniyor.

Turist sayısı onüç milyona gidiyor ancak **PARA GELMİYOR**

Türkiye turist sayısını artırdı ancak turizm gelirlerini artıramadı. Merkez Bankası verilerine göre bir önceki yıllla yapılan kıyaslamada sayısal artışın gelir artışına yansımadağı ortaya çıkıyor. Gelir artışının sağlanamaması olarakta TL'nin döviz karşısında yaşadığı erime önemli bir faktör oluşturuyor. Devlet İstatistik Enstitüsü verileri de bu saptamayı doğrular nitelikte.

2000 yılında 10.4 milyon turist ağır layarak rekor kıran Türkiye'ye bu yıl ilk altı ayda 4.8 milyon turist geldi. İlk yarıdaki bu gerçekleşme yılın tümündeki turist sayısının 13 milyonu bulacağını gösteriyor. Turist sayısındaki yüzde 20'nin üzerindeki artışa karşın turizm gelirlerinde sadece yüzde 3 oranında artış yaşanıyor.

Turist sayısında yüzde 20'nin üzerinde artış yaşanmasına karşın, turizm gelirlerindeki artış yüzde 3 düzeyinde seyrediyor. Ancak Mayıs ayında turizm gelirlerinde bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 12 artış kaydedildi.

Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre, bu yılın ilk yarısında Türkiye 4 milyon 766 bin turist ağırladı. Turist sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 21.9 oranında artış kaydetti. İlk yarıdaki bu gelişme, bu yıl turist sayısında Türkiye'nin 13 milyona yakın bir rakamı yakalayabileceğini gösteriyor. Türkiye'nin yılın tümünde ağırladığı turistlerin genellikle yüzde 35-37'si yılın ilk yarısında geliyor.

Turist sayısındaki bu artış, Türki-

ye'nin turizmden elde ettiği döviz gelirlerine aynı oranda yansımıyor. Merkez Bankası'nın bu yılın Ocak-Nisan dönemine ilişkin verileri turizm gelirlerindeki artışın sadece yüzde 3 seviyesinde kaldığını gösteriyor. Bu gelişmenin de büyük ölçüde Türk Lirası'nın değer kaybından kaynaklanıyor olabileceği tahmin ediliyor. Turist sayısında yaşanan yüksek oranlı artışın önemli bir nedeni olan Türk Lirası'nın değer kaybı, elde edilen turizm geliri açısından önemli bir olumsuzluk meydana getiriyor. Geçen yılın ilk dört ayında 1 milyar 157 milyon olan turizm geliri bu yıl sadece yüzde 3 oranında artarak 1 milyar 192 milyon dolar oldu. Söz konusu dört

aylık dönemde turist sayısında ise yüzde 18.1 oranında bir artış kaydedilmişti.

Türkiye 10.4 milyon turist ağırladığı 2000 yılında turizmde toplam 7.6 milyar dolar gelir sağlamıştı. Bu yıl gelecek 13 milyona yakın turistin ise bu trendin devam etmesi durumunda 8 milyar dolarlık bir gelir bırakabileceği hesaplanıyor. Turizm gelirlerindeki bu düşük gerçekleşmeye rağmen, turizme bağlı olarak gelişen bavul ticareti gelirlerinde ise turist sayısına paralel bir artış yaşanıyor. Yine Merkez Bankası verilerine göre bu yıl Ocak-Nisan dönemindeki bavul ticareti gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 20 oranında artarak 893 milyon dolardan 1 milyar 78 milyon dolara yükseldi.

Altı aylık gerçekleşme

Türkiye'nin bu yılın ilk altı ayında ağırladığı 4 milyon 766 bin turistin 1 milyon 190 binini Almanlar oluş-

turdu. Almanya'dan gelenlerin sayısında bir önceki yıla göre yüzde 52.2 oranında artış yaşanıyor.

Yılın ilk yarısındaki turistlerin 2 milyon 701 binle büyük bölümünü Almanya'nın da içerisinde bulunduğu Avrupa Birliği ülkelerinden gelenler meydana getiriyor. AB'den gelenlerin sayısında yüzde 42.7 oranında artış yaşanıyor. Almanya'dan sonra İngiltere, Hollanda, Fransa, Avusturya, Belçika, İtalya gibi ülkeler Türkiye'ye en fazla turist gönderen AB ülkeleri arasında ilk sıralarda geliyorlar.

Çek Cumhuriyeti, İsviçre, İzlanda, Polonya, Macaristan ve Norveç'in oluşturduğu Avrupa'daki diğer OECD üyesi ülkelerden gelenler ise yüzde 36.6 oranında artarak 167 bine yükselirken, Avrupa dışındaki OECD ülkelerinden gelenler de yüzde 12'lik artışla 351 bine ulaştı. OECD ülkelerinden gelenlerin toplamı ise yüzde 37.3 oranında artarak 3 milyon 220 bine ulaştı. Buna göre Türkiye'ye gelen turistlerin yüzde 67.6'sını OECD üyesi ülkelerin vatandaşları oluşturuyor.

Bu arada yılın ilk altı ayında Türkiye'ye BDT ülkelerinden gelenler yüzde 6.6 artarak 593 bine, BDT ülkelerinin de aralarında bulunduğu Doğu Avrupa ülkelerinden gelenlerin toplamı ise yüzde 2.8 azalarak 999 bin oldu.

Yılın ilk yarısında Türkiye'ye Afrika ülkelerinden 82 bin, Batı Asya ülkelerinden 241 bin turist geldi.

Turist Sayısı ve Turizm Gelirleri						
	Turist Sayısı			Turizm Gelirleri (Milyon\$)		
	2001	2000	Değ.(%)	2001	2000	Değ.(%)
Ocak	359.339	333.915	7.61	224	217	3.2
Şubat	404.745	354.487	14.16	217	216	0.5
Mart	547.057	435.158	25.71	303	302	0.3
Nisan	867.784	721.128	20.34	546	422	6.6
Mayıs	1.212.209	986.376	22.90	798	662	12
Haziran	1.371.835	1.079.148	27.12		749	
Temmuz		1.525.718			1.054	
Ağustos		1.419.244			1.207	
Eylül		1.368.538			1.056	
Ekim		1.178.481			984	
Kasım		602.396			476	
Aralık		423.564			291	
Toplam		10.428.153			7.636	

İhracatın Görünümü

TİM tarafından hazırlanan “İhracatın Görünümü 2000-2001” başlıklı raporda, hem reel sektörün, hem mali sektörün zorda olduğu ve bütçe kaynaklarının imkan vermediği Türkiye ortamında, devletin özel sektör ve yabancı sermaye ile birlikte bir “varlık yönetim şirketi” kurarak, bankacılık sisteminin takipteki kredilerini satın alması önerildi.

TİM’in varlık yönetim şirketi kurulması yönündeki önerisi bazı ekonomi bürokratları tarafından da olumlu karşılandı.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından yayınlanan “İhracatın Görünümü 2000-2001” adlı raporda, devlet sermayesi yerine yabancı sermayeye özel sektör ve devlet sermayesi ile oluşan özel bir yönetime sahip olacak “Varlık Yönetim Şirketi” kurularak, bankaların takipteki borçlarının bu şirket tarafından satın alınarak yeniden yapılandırılması bir çözüm olarak dile getirildi.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü ve Ekonomi ve Ekonometri Merkezi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Refik Erzan ile Doç. Dr. Emre Alper tarafından hazırlanan “İhracatın Görünümü 2000-2001” adlı raporunda, yaşanan ekonomik kriz sonrasında ihracatın artırılması için neler yapılabileceği yönünde görüşlere yer verildi. Raporda, bankacılık sektöründe başlayan ve derinleşen krizin üre-

time ve ihracata yönelik kredilerin kısıtlanmasının özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeleri olumsuz etkilediği kaydedildi. Raporda, reel kurun dış ticaret üzerindeki etkisinin ekonominin içinde bulunduğu beklentilere yanıt verecek bir sonuç çıkarmadığına dikkat çekildi. Yaşanan devalüasyonun fiyat artışlarına rağmen reel kurda önemli bir artışa neden olduğu vurgulanan raporda, yeni ekonomik programın b u

ge-
lişmeyi ihracatçı için “krizin yarattığı bir fırsat” olarak değerlendirdiği belirtildi. Raporda, “Halbuki, reel kur ihracat artışında önemini yitirmektedir. Türkiye’de, büyük bir olasılıkla, belirsizlik, faizlerdeki yükseliş, kredi musluklarındaki daralma ve krizlerin diğer olumsuz yönleri arasında reel kur avantajı etkisini kaybetmektedir” denildi.

Devletin özel sektördeki borç yapılarını sağlamaştırması için mali

teşvikler verilmesinin önerildiği raporda, daha aktif ve maliyetli bir aşamada devlet bankalarının sermayelerinin tekrar oluşmasına doğrudan katkıda bulunabileceğine dikkat çekildi. Devletin kuracağı Varlık Yönetim Şirketi vasıtasıyla sorunlu kredilerin üstlenebileceği önerisinde bulunulan raporda, şöyle denildi:

“Hem reel şirketlerinin hem mali sektörün zorda olduğu ve bütçe kaynaklarının imkan vermediği Türkiye ortamında uygun-

lanabilecek bir yöntem ise devletin özel sektör ve yabancı sermayeyle birlikte bir Varlık Yönetim Şirketi kurarak bankacılık sisteminin takipteki kredilerini satın alarak yeniden yapılandırması olabilir”

Raporda, Türkiye’nin ekonomik durumunu ve geleneksel politik yapısı dikkate alındığında bankaların takipteki kredilerini alacak bir kamu şirketinin oluşturulması fik-

rinin cazip olmadığı belirtildi. Bankacılık sektörünün sağlıklı çalışma sının ihracat sektörü için önemine işaret edilen raporda, bankacılık sektörünün trafik polisi gibi herşeyi çevirecek bir sektör olduğuna dikkat çekildi. Şirketlerin ve finans sektörünün hızla yeniden yapılandırılmasına yönelik çeşitli ülkelerde kullanılmış yöntemlerin aktarıldığı raporda, yöntemlerle ilgili şu görüşlere yer verildi;

“Devletin üstlendiği aktif rol ve yük açısından en az müdahale gerektireni şirketlerle bankalar ve bankalararası arabuluculuktur. bir aşama ötesi teşvik projeleridir. Devlet özel sektördeki borç yapılarının sağlamlaştırılması için mali teşvikler verebilir. Daha aktif ve maliyetli bir aşamada devlet bankaların sermayelerini tekrar oluşmasına doğ-

rudan katkıda bulunabilir. Nihayet devlet, kuracağı Varlık Yönetim Şirketi vasıtasıyla sorunlu krediler üstlenebilir.”

Dünya ekonomisindeki hızlı büyümeye paralel olarak, 2000 yılındaki dünya dış ticaret hacminin reel olarak 12.4 arttığı belirtilen raporda, Türkiye'nin 2000 yılında ihracatının “zayıf” bir performans gösterdiği kaydedildi. Raporda, ithalatta ise ekonomik aktivite artışlarıyla 2000 yılının ilk aylarında sermaye malı ithalatının hız kazandığı, ancak sonraki aylarda giderek Türk Lirasının değerlenmesi ve tüketici kredilerinin etkisiyle tüketim malı ithalatının hızla arttığı kaydedildi.

Tekstil ve giyim eşyasının Türkiye'nin önde gelen ihracat sektörleri olmaya devam ettiğinin vurgu-

landığı raporda, son yıllarda tekstil ihracatındaki duraklama ve giyim sektöründe gerilemenin dikkat çekici olduğu ifade edildi. Raporda, iki sektör ihracatının 1999-2000 yılında toplam imalat sanayi ihracatında zayıf bir performans gösterdiği belirtildi.

Reel kurdaki belirgin artışların kriz ortamlarına ve mali, reel sektörün sıkıntılı dönemlerine denk geldiği ne işaret edilen raporda, “Türkiye’de, büyük bir olasılıkla, belirsizlik, faizlerdeki yükseliş, kredi musluklarındaki daralma ve krizlerin diğer olumsuz yönleri arasında reel kur avantajı etkisini kaybetmektedir. buna karşılık mallarımızın önemli dış pazarları olan ülkelerdeki ekonomik büyüme ihracatımızı daha güçlü şekilde yansıtmaktadır” denildi.

ÖDEMELER DENGESİ ÖZET SUNUM (*)

(MİLYON ABD \$)

	2000 OCAK-MAYIS	2001 OCAK	2001 ŞUBAT	2001 MART	2001 NİSAN	2001 MAYIS	2001 OCAK-MAYIS
A. CARİ İŞLEMLER DENGESİ	-4234	-677	-93	235	620	234	319
İHRACAT FOB	12960	2469	2832	2862	2935	3021	14119
İTHALAT FOB	-20442	-3890	-3396	-2961	-2907	-3379	-16533
DIŞ TİCARET DENGESİ	-7482	-1421	-564	-99	28	-358	-2414
DIĞER MAL VE HİZMET GELİRLERİ	7395	1321	1437	1150	1331	1578	6817
DIĞER MAL VE HİZMET GİDERLERİ	-6257	-1068	-1327	-1082	-1001	-1274	-5752
TOPLAM MAL VE HİZMET DENGESİ	-6344	-1168	-454	-31	358	-54	-1349
KARŞILIKSIZ TRANSFERLER (ÖZEL) : NET	2019	461	347	262	248	274	1592
KARŞILIKSIZ TRANSFERLER (RESMİ) : NET	91	30	14	4	14	14	76
B. SERMAYE HAREKETLERİ (REZERV HARİÇ)	5501	2875	-3442	-2175	-789	-2389	-5920
DOĞRUDAN YATIRIMLAR (NET)	-99	54	1544	-26	52	-15	1609
PORTFÖY YATIRIMLARI (NET)	2571	1180	-3577	-71	-550	200	-2818
UZUN VADELİ SERMAYE HAREKETLERİ	969	-121	-121	-266	-575	-250	-1333
KULLANIMLAR	5983	799	890	802	837	915	4243
ÖDEMELER	-5281	-877	-1015	-1097	-1422	-1178	-5589
MEVDUAT (KMDTH-NET)	267	-43	4	29	10	13	13
KISA VADELİ SERMAYE HAREKETLERİ	2060	1762	-1288	-1812	284	-2324	-3378
VARLIKLAR (NET)	703	1696	222	-1366	561	-745	368
VERİLEN KREDİLER	-85	-37	4	-163	-38	106	-128
BANKALAR DÖVİZ MEVCUTLARI	915	1757	250	-1171	635	-826	645
DIĞER VARLIKLAR	-127	-24	-32	-32	-36	-25	-149
YÜKÜMLÜLÜKLER (NET)	1357	66	-1510	-446	-277	-1579	-3746
SAĞLANAN KREDİLER	1320	-33	-1235	-29	-169	-1096	-2562
MEVDUATLAR	37	99	-275	-417	-108	-483	-1184
C. NET HATA VE NOKSAN	-658	460	-1168	-568	-223	523	-976
GENEL DENGE	609	2658	-4703	-2508	-392	-1632	-6577
D. REZERV HAREKETLERİ	-609	-2658	4703	2508	392	1632	6577

(*) Geçici

DPT Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu

Muhasebeci, mali müşavir olmak isteyen herkese sınav şartı getirilmeli

Devlet Planlama Teşkilatı'nın, sekizinci beş yıllık kalkınma planının temel teşkil eden ve yeni yayınlanan vergi özel ihtisas komisyonu raporu açıklandı. Raporda vergi sisteminin içinde bulunduğu durum, Avrupa Birliği uygulamaları ve sorunlarının çözümü için öneriler yer alıyor. Raporda muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğine ilişkin başlıca sorunlar şu şekilde sıralanıyor;

- 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda sınavsız meslek mensubu olabilmeye imkan veren hükümlerin bulunması ve bu durumun, meslek mensubu standardının oluşmasını ve mesleki kalitenin yükselmesini engellemesi,
- “Denetim standartları”nın oluşturulamaması,
- Fiilen kamuda görevli bulunanların meslek icra etmeleri,
- Türkiye’de yeminli mali müşavirlik mesleğini icra edenlerden, batılı ülkelerdekine aksine, “uygunluk denetimi” yerine, çerçevesi net ve iyi belirlenmemiş “doğruluk denetimi” yapılarının istenmesi,
- Meslek mensuplarının müteselsil sorumluluklarına ilişkin esasların yeterince açık belirlenmemiş olması,
- “Mesleki ahlak kuralları”nın net

ve açık olarak belirlenmemiş olması,

- “Mecburi meslek kararları”nın uygulanıp uygulanmadığının etkin ve yeterli bir şekilde izlenmemesi.

Raporda muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğine ilişkin öneriler ise şu şekilde yer aldı;

Günümüzde ekonominin ve çağdaş vergi sistemlerinin temel unsurlarından biri olan ve vergi dairesi ile

mükellef arasında bir “köprü” vazifesini gören “serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik” mesleklerinin geliştirilmesi, daha fonksiyonel ve saygın hale getirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalı ve yapılan düzenlemelerin ciddi bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır

- 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali

Müşavirlik Kanunun'da sınavsız meslek mensubu olabilmeye imkan veren hükümlerin bulunması meslek mensubu standardının oluşmasını v emesleki kalitenin yükselmesini engellemektedir. Bu bakımdan, meslek mensubu olmak isteyen herkes için "sınav şartı" getirilmeli, 3568 sayılı Kanunun bu ilkeye aykırı hükümleri kaldırılmalıdır

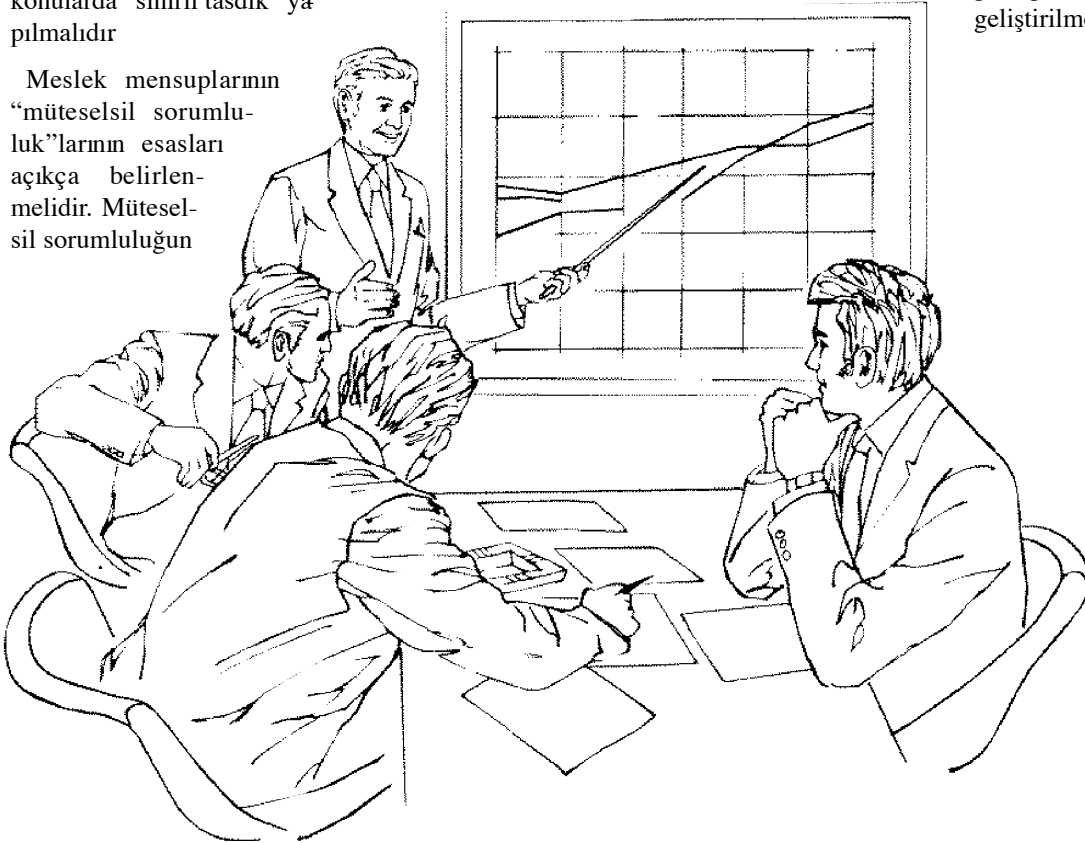
- Fiilen kamuda görev yapanların mesleği icra etmelerini önleyen düzenlemeler yapılmalıdır
- "Muhasebe standartları"nın uygulanması sağlanmalıdır
- En kısa zamanda "denetim standartları" oluşturularak uygulamaya konulmalıdır
- "Doğruluk denetimi" yerine tedericen "uygunluk denetimi"ne geçilmelidir.
- Doğruluk denetimine geçilinceye kadar, tam tasdik yerine çerçevesi iyi belirlenmiş spesifik konularda "sınırlı tasdik" yapılmalıdır
- Meslek mensuplarının "müteselsil sorumluluk"larının esasları açıkça belirlenmelidir. Müteselsil sorumluluğun

azami haddi serbest meslek faaliyeti karşılığı alınan ücretin belli katı (örneğin, üç katı) ile sınırlandırılmalıdır

- "Mesleki ahlak kuralları" net ve açık olarak ortaya konulmalı ve bu kurallara uyulup uyulmadığı sıkı bir şekilde takip edilmeli; uyulmadığının sabit olması halinde etkin ve caydırıcı yaptırımlar tavizsiz olarak uygulanmalıdır.
- "Mecburi meslek kararları"nın uygulanıp uygulanmadığı etkin ve yeterli bir şekilde izlenmeli, uymayanlar için caydırıcı yaptırımlar tavizsiz olarak uygulanmalıdır
- ABC formları gibi, etkinliği ve işlerliği olmayan pek çok formun meslek mensuplarınca kullanılma mecburiyetine son verilmelidir.
- Banka kredilendirme işlemleri

ile bilirkişilik hizmetlerinde, meslek mensuplarının işletme, muhasebe ve vergi konularındaki bilgi ve mesleki tecrübelerinden yararlanılmalıdır. Mahkemelerce bilirkişi görevlendirmelerine yardımcı olmak üzere, bilirkişilik yapacak meslek mensuplarının iller itibariyle listesi, her yıl TÜRMOB tarafından Adalet Bakanlığı'na bildirilmeli, TÜRMOB tarafından söz konusu liste oluşturulurken mahalli odalarla istişarelerde bulunulmalıdır

- "Sürekli meslek içi eğitim programları" uygulanarak, seminer, tartışma ve sohbet toplantıları, panel ve konferanslar düzenlenerek meslek mensuplarının gelişmelerden haberdar olmaları ve bilgilerini devamlı taze tutmaları sağlanmalıdır
- Meslek mensuplarının karşılaştıkları muhtemel risklere karşı "mesleğe özgü sigorta sistemi" geliştirilmelidir.

BDDK'dan bankacılık reformu raporu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, bankacılık sektörü reformu çerçevesinde, önemli adımlar atıldığını ve sistemin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesini sağlamak için çeşitli önlemler alındığını açıkladı. Bu kapsamda özel bankaların 1.1 milyar dolarlık sermaye artırımına gittiği, Fon'daki bankaların tümüne ilişkin çözüm stratejilerinin bu yıl sonuna kadar tamamlanacağı, Fon bankaları dışındaki bankaların dövizdeki genel pozisyonunun da iç borç takası sonrasında açıktan 143 milyon dolarlık fazlaya dönüştüğü bildirildi. BDDK, bankacılık reformunun uygulanmasında Temmuz sonu itibariyle geline noktayla ilgili olarak bir "Gelişme Raporu" hazırladı. "Bankacılık Sektörü Reformu: Gelişme Raporu" başlıklı raporda, gelişmeler, "kamu bankalarının yeniden yapılandırılması", "Fon'daki bankalarla ilgili çözümler" ve "özel bankacılık sektörünün güçlendirilmesi" başlıklarıyla inceledi. Raporda gelişmeler şöyle sıralandı:

Kamu bankaları

- Emlak Bankası'nın bankacılık yapma ve mevduat kabul etme lisansı, 9 Temmuz 2001 tarihinde kaldırılarak, bankanın tüm aktif ve pasifleri Ziraat Bankası'na devredildi. Ziraat Bankası'nın sermayesi, transfer edilen aktifleri karşılamak üzere yeterli düzeyde artırılmıştır

- Kamu bankalarının kar/zararlarını, likiditesini ve faiz oranı marjlarını izlemek için bir izleme programı oluşturuldu.

- Kamu bankalarının denetimi, bağımsız denetim kuruluşlarınınca tamamlandı ve operasyonel yeniden yapılandırılması yönlendirmek üzere danışmanlar atandı.

Fon bankaları

- TMSF'nin yönetiminde, rapor tarihi itibariyle dokuz banka bulunmaktadır.

- 20 Eylül 2001 tarihine kadar Demirbank'ın, hisse satışı ve devir anlaşması üzerinde görüşmelerin yapılması için HSBC'nin teklifi kabul edilmiştir.

- TMSF yönetiminde bulunan beş banka Sümerbank'la birleştirilerek ilk geçiş bankası oluşturulmuştur. Sümerbank'ın, Oyak Grubuna devredilmesiyle ilgili görüşmelerin 10 Ağustos 2001 tarihine kadar sonuçlandırılacak.

- TMSF yönetiminde bulunan üç banka (Etibank, Interbank ve Esbank) için herhangi bir teklif verilmediğinden, bu bankalar ikinci geçiş bankası olan Etibank çatısı altında birleştirildi.

İktisat Bankası'nın satış süreci ise, Bankalar Yeminli Murakiplerinin mali değerlendirmelerinin tamamlanmasını takiben başlayacak.

- 10 Temmuz 2001 tarihinde TMSF'ye devredilen beş bankanın (Tarişbank, Sitebank, Bayındırbank, Kentbank ve Ege Giyim Sanayicileri Bankası) çözüm stratejileri yıl sonuna kadar uygulamaya konulacak.

- TMSF'ye 10 Temmuz'da devredilen beş banka dışındaki bankaların devir tarihinde bin 243 olan Fon bankalarının şube sayısı Temmuz itibariyle 842'ye, devir tarihlerinde 26 bin 585 olan personel sayısı ise 15 bin 395 kişiye indirildi.

- TMSF yönetiminde bulunan bankalardan Bank Ekspres, 30 Haziran 2001 tarihinde yerli bir grup olan Tekfen Holding'e satıldı.

Türk Ticaret Bankası'nın, bankacılık yapma ve mevduat kabul etme lisansı, 1 Temmuz 2001 tarihinde iptal edildi.

- BDDK, TMSF bankalarının mevduat faizlerinin, özel bankaların uyguladıkları faiz oranlarına paralellliğini sağlamayı sürdürmektedir.

- TMSF'nin Tahsilat Dairesi Başkanlığı tamamıyla faaliyete geçti. İlgili birime daire başkanı dahil 70'in üzerinde eleman atandı. Sümerbank, Bank Ekspres, Türk Ticaret Bankası'nın, donuk kredilerinin büyük bölümü Tahsilat Dairesi Başkanlığına devredildi.

- TMSF, 30 Haziran 2001 tarihi itibariyle 276 milyon doları eski sahip ve onların sahip olduğu firmalardan ve 519 milyon doları da diğer sorunlu kredilerden olmak üzere toplam 795 milyon dolarlık tahsilat gerçekleştirmiştir.

- TMSF, fon bankalarının eski sahipleriyle borç ödeme planları yapılmasını destekliyor. Bu kapsamda, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, 27 Temmuz 2001 tarihinde, Ceylan Grubu (Bank Kapital'in eski sahibi) ve 24 Türk Bankasıyla 520 milyon dolarlık borç geri ödeme anlaşmasını sonuçlandırdı.

Yıl sonuna kadar tasfiye

- TMSF'nun yönetimi altında kalan diğer tüm bankaların çözüm stratejileri yıl sonuna kadar oluşturulacak. Mevduatın ve uygun aktiflerin başka bir bankaya devredilmesi ve gönüllü tasfiye uygulaması da dahil olmak üzere, tasfiye prosedürleri ile ilgili değişik yöntemler değerlendiriliyor.

Özel Bankalar

- Mali bünyeleri zayıf özel bankalarla, sermaye yeterliliği rasyolarının 2001 yılı sonu itibariyle yüzde 8'e yükseltilmesine yönelik planları içeren takvime bağlı taahhüt mektupları üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Sermaye artırım planları kabul edilmemiş ya da edilmiş olsa bile işlerlik kazanamamış olan beş banka 10 Temmuz tarihinde TMSF'ye devredildi.

- Özel bankalar tarafından, 1.4 milyar dolar olarak taahhüt edilen sermaye artırımlarının 1.1 milyar doları, Temmuz ayı sonu itibariyle gerçekleşti.

- Finansal aracılık maliyetlerinin düşürülmesi, TL mevduatların cazip hale getirilmesi ve uzun vadeli mevduatın teşvik edilmesi ile ilgili önlemler 26 Temmuz tarihinde açıklandı.

EURO bölgesi genişlemeden etkilenmedi

Yunanistan'ın katılımıyla Euro bölgesi genişleme sürecinde önemli bir adım attı. Merkez Bankası'nın Euro Bölgesi verilerine göre hazırladığı raporla Yunanistan'ın katılımının bölgeye etkileri değerlendirildi.

Euro, 1 Ocak 1999 tarihinde Avrupa Birliği'nin (AB) 15 üyesinden İngiltere, İsveç, Danimarka ve Yunanistan dışında geri kalan 11 ülkenin katılımıyla kaydi para olarak yürürlüğe girmişti. Yunanistan dışındaki üç ülke Avrupa Tek Parasına katılabilme koşullarını şarta bağlayan Maastricht kriterlerini yerine getirmiş oldukları halde kararları doğrultusunda Euro Bölgesi dışında kalmış, Yunanistan ise bu konuda istekli olduğu halde kriterleri karşılayamadığı için Bölge dışında tutulmuştu.

Yunanistan, kısa sayılabilecek bir süre zarfında söz konusu kriterleri karşılamış ve AB Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyinin (ECOFIN), Yunanistan'ın Ekonomik ve Parasal Birliğe dahil olmak için gerekli koşulları karşıladığını teyit eder mahiyetteki 19 Haziran 2000 tarihli kararının ardından, 1 Ocak 2001 tarihinde dahil oldu. Böylece Euro Bölgesi üye sayısı 12'ye çıktı. Yunanistan'ın Euro Bölgesine katılımı, ekonomisinin küçük ölçekli ve nüfusunun az olması nedeniyle

Bölgenin özelliklerini ciddi bir şekilde değiştirmedir.

Yunanistan'ın Euro Bölgesine Uyumu

Yunanistan'ın Euro Bölgesine katılabilmek için gerekli olan uyum kriterlerini sağlaması, ekonomisinde son yıllarda kaydedilen etkin gelişmelerin sonucu olup önemli bir başarı olarak değerlendiriliyor. Yunan drahmisi, 16 Mart 1998 itibariyle döviz kuru mekanizmasına (ERM) katılmış ve Aralık 1998'e kadar burada işlem görmüştü.

EMU'ya katılım konusundaki kararın ardından, drahminin devalüe edileceği yolundaki söylentilerin yaygınlaşması sonucunda ülkeye büyük sermaye girişi olmuştu. Ağustos 1998 başında, drahmi merkezi kurun yüzde 8 üzerinden işlem görmüştü. Bank of Greece, drahminin daha fazla değer kazanmasını önlemek için sermaye girişinin bir kısmını sterilize etmeye başlamıştı. Drahminin değer kazanması, 1998 yaz ve sonbaharında meydana gelen Rusya krizinin uluslararası finans piyasalarını etkilemesi nedeniyle kesintiye uğradı. Önce tahvil piyasasında gözlenen baskılar daha sonra süratle para ve döviz piyasalarında da etkili olmuştur. Piyasa faiz oranları diğer AB ülkelerindeki eğilimin aksine

keskin bir şekilde yükselmiş ve drahmi Ağustos 1998 süresince yüzde 4 değer kaybetmişti. Bank of Greece faiz oranlarını yükseltmemiş ancak döviz piyasalarına müdahale etmişti.

Drahmi, 1 Ocak 1999 itibariyle yeni döviz kuru mekanizmasına (ERM II) dahil edilmişti. ERM II, Haziran 1997'de Amsterdam'da yapılan AB Zirvesinde EMU'nun Üçüncü Safhasının başlangıcından itibaren Euro Bölgesi üyesi olmayan ülkelerin paralarını euroya bağlamak üzere getirilen döviz kuru mekanizmasıdır ve katılımcı ülke parasının euro karşısında bir merkez kur çevresinde yüzde ± 15 'lik bir dalgalanma bandı dahilinde işlem görmesi öngörülmektedir. ERM II'den amaçlanan, bu ülkelerin politikalarını istikrara yönlendirmek, sisteme uyumlarını kolaylaştırmak ve euroya katılım çabalarını desteklemektir.

Drahminin ERM II merkezi paritesi, GRD/EUR 353.109 olarak belirlenmişti. Rusya krizinin ardından, drahmi, değer kazanarak 1999 yılına, merkezi paritenin yüzde 7 üzerinde başlamıştı. Drahminin ERM II merkezi kuruna uyum süreci, 1999 yılının ikinci yarısında başlamıştı. Uyum süreci, drahminin ERM II merkezi kurunun 17 Ocak 2000 tarihinde revalüe edil-

mesiyle kolaylaştırılmıştı. 14 Ocak 2000 tarihinde, piyasa döviz kuru, merkezi kurun yüzde 6 üzerindeyken, Yunan yetkililer merkezi paritenin revalüe edilmesini talep etmişlerdi. Yeni parite, 17 Ocak 2000 itibarıyla GRD/EUR 340.750 olarak belirlenmiş ve bu suretle drahmi, merkezi kur karşısında yüzde 3.6 revalüe edilmişti. ECOFIN'in Yunanistan'ın Euro Bölgesine katılmak için gerekli koşulları yerine getirdiğini teyit ettiği 19 Haziran 2000 günü ise, Yunan drahmisi euro karşısında 336.6 üzerinden işlem görmekteydi. 29 Aralık 2000 tarihinde ise drahmi euro karşısında geriye dönülemez olarak 340.750 paritesinde sabitlendi.

EURIBOR, Aralık 2000 sonlarında ortalama yüzde 4.80 civarında seyretmişti.

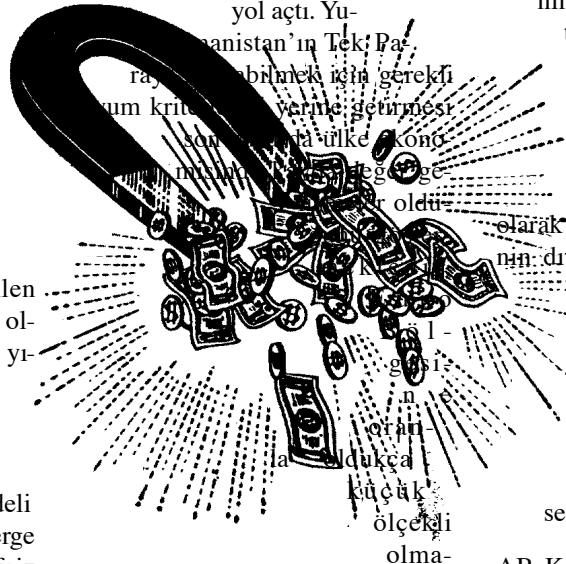
Uzun vadeli faiz oranlarında, enflasyonla mücadele sürecinde kaydedilen kredibilite kazanımları ve bütçe konsolidasyonunda kaydedilen ilerlemelere rağmen "spread" oldukça geniş kalmış ancak 1998 yılından itibaren Euro Bölgesi ülkelerinde gözlenen düzeylere inmeye başlamıştı.

Aralık 2000 sonunda 10 yıl vadeli devlet tahvili getirilerinin gösterge olarak alındığı uzun vadeli faiz oranları ile Euro Bölgesi oranları arasındaki "spread" 40 bps olarak kaydedilmiştir ki bu da Haziran 2000'e göre 34 bps'lik düşüşü ifade etmektedir. Aralık 2000'de, Euro Bölgesinde uzun vadeli devlet tahvili getirileri yüzde 4.9 ve yüzde 5.31 aralığında gerçekleşmişti.

Euro Bölgesinin bir bütün olarak makroekonomik özelliklerinin Bölge üyelerinin yapılarını global olarak yansıttığı ve söz konusu üye ülke yapılarının tek tek ülkelerin ağırlıklı ortalamasından oluştuğu bilinmektedir. Yunanistan gibi

nispeten küçük bir ülkenin Euro Bölgesine dahil olması, bir bütün olarak Bölgenin özelliklerinin pek azında dikkat çekici değişiklik yaratmaktadır. Bununla birlikte, Euro Bölgesine bir ülkenin daha ilave edilmesi, Euro Bölgesi istatistiklerinde bir dizi ilaveyi gerekli kıldı.

Nüfus açısından ele alındığında, Euro Bölgesi, dünyadaki en büyük ekonomik ağırlıklı nüfus bölgelerinden biri oldu. Yunanistan'ın 10 milyon olan nüfusu ile birlikte, Euro Bölgesinin toplam nüfusu 302 milyon kişiye çıktı. Yunanistan'ın katılımı, Euro Bölgesinin dünya GSYİH'sindeki payının yüzde 15.8'den yüzde 16.2'ye yükselmesine

olması nedeniyle, Yunanistan'ın üye olarak Euro Bölgesinin kilit ekonomik özelliklerini somut olarak değiştirmedir. En önemli değişiklikler Euro Bölgesi nüfusunda yüzde 3.4'lük bir artış ve Bölge GSYİH'sinde yüzde 1.9'luk bir yükselmedir.

Yıllardan beri Euro Bölgesine katılabilmek için yoğun çaba harcayan Yunanistan'ın, euroya katılmak suretiyle uluslararası piyasalardaki güvenilirliği arttı ve özellikle İç Pazarın sağladığı olanaklardan daha etkin bir şekilde yararlandı. Bank of Greece, 1 Ocak 2001 iti-

bariyle Euro Sistem'in karar mekanizmasına katılmış ve diğer üye 11 ülkenin ulusal merkez bankaları ile aynı hak ve yükümlülükler sahip oldu. Söz konusu gelişme, Yunanistan ekonomisinin disiplin altına alınması açısından da olumlu etkiler yaratması bekleniyor.

Türkiye genişleme dışında

Dresdner Bank'ın en son yaptığı araştırma sonucunda, 10 aday ülkenin AB'ne tam üye olmasının, Birliğe yaklaşık 40 milyar dolara mal olacağı ve yapısal reformların hayata geçirilmemesi halinde, bu rakamın daha da artacağı belirtilmektedir. Raporda, ilk aşamada merkezi ve doğu Avrupa ülkelerinin tamamı ile Kıbrıs ve Malta'nın tam üyeliğe hızlı bir şekilde kabul edileceği, müzakerelere başlanılmamış olan Bulgaristan, Romanya ve Türkiye'nin "Big Bang" olarak nitelendirilen bu genişlemenin dışında tutulacağı ifade ediliyor. Öte yandan AB aday ülkelerinden biri olan Bulgaristan'a AB'nin uyguladığı vizenin kaldırılması ile birlikte Bulgaristan vatandaşlarının AB ülkelerine serbest giriş hakkını kazandığı.

AB Komisyonu Birliğe yeni üye olacak merkezi ve doğu Avrupa ülkelerinin işçilerinin serbest dolaşımı için AB emek piyasalarına esneklik getirecek yapısal reformların gerçekleştirilmesini teminen yedi yıllık bir geçiş dönemi gerektiğini açıkladı.

Çekirdek enflasyonda direnç sürüyor

Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 3,3, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 49,3, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 65,4 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 44,8 olarak gerçekleşti.

Anasektörler itibariyle bir önceki aya göre imalat sanayiinde yüzde 2,8'lik artış gerçekleşirken, enerji ve madencilikte yüzde 0,2, tarım sektöründe ise yüzde 0,1'lik bir değişim yaşandı.

Tüketici Fiyatları Genel indeksinde de bir önceki aya göre yüzde 2,4, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 35,5, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 56,3 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 45,9 olarak gerçekleşti.

Tüketici fiyatlarında ana harcama grupları itibariyle en fazla artış yüzde 8,8 ile sağlık grubunda gerçekleşti. Bölgeler itibariyle en yüksek artış ise bir önceki yıla göre yüzde 66 ile Doğu Anadolu Bölgesinde yaşandı

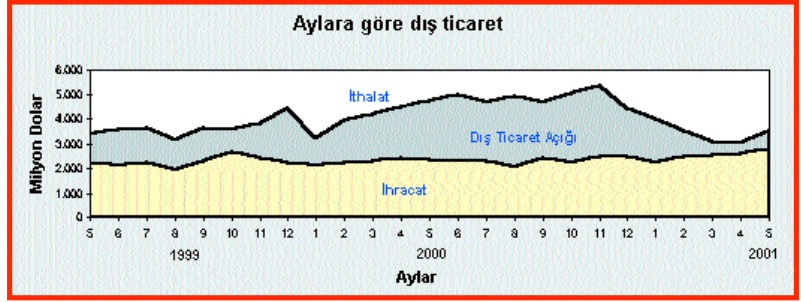
TEFE	TEMMUZ 2001	TEMMUZ 2000
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	3,3	1,0
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	49,3	19,8
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	65,4	52,3
(01.08.2000-31.07.2001) - (01.08.1999-31.07.2000) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	44,8	59,4

TÜFE	TEMMUZ 2001	TEMMUZ 2000
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,4	2,2
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	35,5	20,5
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	56,3	56,2
(01.08.2000-31.07.2001) - (01.08.1999-31.07.2000) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	45,9	64,3

2001		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir önceki aya göre değişim	2,3	2,6	10,1	14,4	6,3	2,9	3,3					
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	2,3	5,0	15,6	32,2	40,5	44,5	49,3					
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	2,5	1,8	6,1	10,3	5,1	3,1	2,4					
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	2,5	4,4	10,7	22,1	28,3	32,3	35,5					

Dış ticaret açığı kapanmıyor

2001 yılı Mayıs ayında geçen yılın aynı ayına göre ihracat % 19.1 arttı, ithalat ise % 24.7 oranında azaldı. Aynı dönemde dış ticaret açığı % 68.1 oranında azalarak 2,360 milyon dolardan 752 milyon dolara geriledi. 2000 yılı Mayıs ayında % 49.8 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2001 yılı Mayıs ayında % 78.7 olarak gerçekleşti.

2001 Ocak-Mayıs döneminde; 2000 yılının aynı dönemine göre ihracat %10.3 artarak 12,667 milyon dolar, ithalat %16.5 azalarak 17,124 milyon dolar olarak gerçekleşti. 2000 Ocak-Mayıs döneminde 9,034 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde %50.7 oranında azalarak 4,458 milyon dolar olarak gerçekleşti. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2000 yılının ilk beş aylık döneminde %56.0 iken, 2001 yılının aynı döneminde %74.0'a yükseldi.

2001 yılı Mayıs ayında 2000 yılının aynı ayına göre; imalat sanayii ürünleri ihracatı %21.0, tarım ve ormancılık ürünleri ihracatı %0.4 oranında artarken, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatı %21.6 oranında düşüş gösterdi. Aynı dönemde; sermaye malları ithalatı %32.1, ara malları ithalatı %16.8, tüketim malları ithalatı ise %49.2 oranında azaldı.

2001 yılı Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre; OECD üyesi ülkelere yapılan toplam ihracat %15.0, OECD üyesi olmayan ülkelere yapılan ihracat %29.6, Türkiye Serbest Bölgelerine yapılan ihracat %10.4 oranında arttı. Aynı dönemde Avrupa Birliği ülkelerine %20.3, Diğer OECD ülkelerine %1.8 oranında daha fazla, EFTA ülkelerine ise %24.5 daha az ihracat yapıldı.

Mayıs ayında Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, İslam Konferansı Teşkilatı üyesi ülkelere yapılan ihracat artarken; Bağımsız Devletler Topluluğu, Türk Cumhuriyetleri ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na üye ülke gruplarına yapılan toplam ihracatta azalma görüldü. 2001 yılı Mayıs ayı ihracatının %65.7'si OECD ülkelerine, %31.4'ü OECD üyesi olmayan ülkelere ve %2.9'u Türkiye Serbest Bölgelerine yapıldı. AB ül-

kelerinin ihracatımız içerisindeki payı 2000 Mayıs ayında %50.2 iken, 2001 yılı Mayıs ayında %50.8 olarak gerçekleşti. 2001 yılı Mayıs ayı ihracatı içerisinde OECD üyesi olmayan Avrupa ülkelerinin payı %7.9, Orta Doğu ülkelerinin payı %11.5, Afrika ülkelerinin payı ise %5.0 olarak gerçekleşti.

2001 yılı Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre; OECD üyesi ülkelerden yapılan toplam ithalat %30.0 azalırken; Avrupa Birliği ülkelerinden %37.9, EFTA ülkelerinden %30.1, Diğer OECD ülkelerinden %3.3 oranında daha az ithalat yapıldı. Ayrıca; Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Türk Cumhuriyetleri, ve Bağımsız Devletler Topluluğu üyesi ülkelere yapılan ithalatta azalış görüldü.

	Mayıs			Ocak-Mayıs		
	2000	2001	Değişim %	2000	2001	Değişim %
İhracat (000 \$)	2.338.187	2.784.063	19,1	11.480.221	12.666.537	10,3
İthalat (000 \$)	4.698.034	3.535.941	-24,7	20.514.143	17.124.112	-16,5
Dış Ticaret Açığı (000 \$)	-2.359.847	-751.878	-68,1	-9.033.922	-4.457.575	-50,7
Karşılama Oranı %	49,8	78,7		56,0	74,0	

Dünya ekonomisi

Çin ekonomisi hızlı gelişimini sürdürüyor

Çin bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,1 oranında büyüme gösterdi. Sağlıklı yerli talebin yanı sıra ciddi miktarlara ulaşan yabancı yatırımlar ve yüzde 14,8 gibi yüksek bir oranda artış gösteren ihracat hacmi GSMH'deki büyümede etkili oldu. Tüketici fiyat endeksi dönem sonu itibari ile yıllık bazda yüzde 0,7 oranında artış gösterdi.

Çin yabancı sermayeye sunduğu ucuz işgücü ve teşviklerle adeta son yılların cazibe merkezi haline geldi. Çin yabancı sermayeyi finans piyasaları aracılığıyla çekme yerine yatırıma yönlendirerek kalıcı olmasını da sağladı.

Yabancı sermayeye sunulan olanakların yanı sıra Çin'in yıldızının par-

lamasında diğer bölge ekonomilerinin durgunluktan çıkamaması ya da krizin etkilerini atlatamamış olmalarında önemli bir paya sahip oldu.

Dünya ekonomisinin durumu ile ilgili olarak Merkez Bankası tarafından yapılan bu çalışmada diğer ülkelere ilişkin bilgiler ise şöyle; Amerika Birleşik Devletleri'nde güncelleştirilen verilere göre 2001 yılı ilk üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla reel olarak yıllık yüzde 1,2 oranında arttı. Büyümenin arkasında tüketici harcamalarındaki canlılık gösteriliyor. Söz konusu dönemde tüketici harcamalarındaki artış yıllık yüzde 3,4'e yükselirken, sabit yatırımlar yüzde 1,9 oranında geriledi. İhracat gerilerken, ithalatında yıllık yüzde 5,4 ora-

nında daralması büyümeye olumlu katkıda bulundu.

FED, ekonomideki yavaşlamaya ve işsizlikteki artışa karşılık faiz oranlarını indirmeye devam etti ve yüzde 3.75'e geriledi.

Japonya'da 2001 yılı ilk çeyreğinde GSMH beklenen değerlerin altında bir performans gösterdi. Beklentiler çok düşüğe olsa pozitif bir büyümenin gerçekleşmiş olduğu yönündeyken açıklanan verilere göre Japonya yılın ilk çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0.2, geçen yılın aynı dönemine göre ise yüzde 0.12 oranında daraldı. Bu gelişimde yatay seyir izleyen tüketim ve beklenmedik bir gerileme göstermiş olan yatırım harcamaları rol oynadı.

Almanya da ilk çeyrek itibari ile beklenenden daha düşük bir büyüme performansı gösterdi. Açıklanan verilere göre GSMH yılın ilk çeyreğinde mevsimsel olarak uyarlanmış verilere göre bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,4 oranında büyürken, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,6 oranında reel olarak arttı. GSMH'nin beklenenin altında büyümesinin arkasında ihracattaki zayıf bü-

yüme ve sermaye harcamalarındaki düşüş rol oynadı.

İngiltere GSMH'si ilk çeyrekte bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,5 yıllık olarak da yüzde 2.7 'lik bir büyüme gösterdi. Bu dönemde büyümenin kaynağı tüketici harcamaları oluşturdu. Ancak imalat sanayi güçlü pound'un baskısından kurtulamadı. Güçlü pound en önemli etkisini dış ticaret açığı üstünde gösteriyor. 2001 yılının ilk çeyreğinde çok sınırlı bir artış gösteren ihracat ve görece olarak daha fazla artan ithalat dış ticaret açığının ilk çeyrekte 11.6 milyon pound'a yükselmesine sebep olmuştur.

Avrupa Para Birliği Üyesi Ülkelerdeki Gelişmeler

Euro alanında 2001 yılı ilk üç aylık dönemde gayri safi yurtiçi hasıla bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 0,5, yıllık olarak ise yüzde 2,5 oranında büyüdü. 2000 yılı genelinde Eruro alanında büyüme yüzde 3,4 oranında gerçekleşti. Bölgede 2001 yılı ilk üç aylık döneminde hanehalkı tüketim harcamaları bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 0,3 artarken, yatırımlar yüzde 0,9 oranında geriledi. Söz konusu dönemde bölgedeki ihracat artışı önemli ölçüde hız kaybederek bir önceki döneme göre yüzde 0.1 oranında gerçekleşti. Büyüme oranlarının yanında, bölgede 2001 yılının Nisan ayında

Avrupa Birliği ve Para Birliği Temel Ekonomik Göstergeleri (Yüzde Değişim)			
	Dönem	Para Birliği	Avrupa Birliği
GSYİH (Önceki yıla göre)	2001-1	2.5	2.5
Tüketici Fiyatları (önceki yıla göre)	Mayıs-2001	3.4	3.1
Sanayi Üretimi (önceki yıla göre)	Nisan-2001	1.6	1.4
İhracat (önceki yıla göre)	Nisan-2001	10.9	9.4
İthalat (önceki yıla göre)	Nisan-2001	13.0	11.1
İşsizlik oranı (Yüzde)	Mayıs-2001	8.3	7.6
(1) İnşaat sektörü hariç			

mevsimsel etkilerden arındırılmış sanayi üretimi aylık yüzde 0,5 oranında gerilerken, yıllık olarak ise yüzde 1,6 oranında arttı.

Eurostat'ın yayınladığı son istatistiklere göre Avrupa Birliği için işsizlik oranı 1999 yıl sonu itibariyle yüzde 9.4 iken, bu oran 2000 yılı sonunda yüzde 8.4'e geriledi. Euro alanında uyumlaştırılmış tüketici fiyatları endeksi (HICP) Mayıs ayında yıllık yüzde 3,4 oranında gerçekleşti. Üretici fiyatları ise Mayıs ayında aylık yüzde 0,2 oranında, yıllık olarak ise yüzde 3,6 oranında arttı.

Gelişmekte Olan Piyasalardaki Gelişmeler

Arjantin ilk çeyrek GSMH verileri

ile yıllıklandırılmış olarak incelenen ilk çeyrekte yüzde 2.1 oranında daraldı. İki yıldır süregelen daralma sürecinin yıl sonundan önce sona ermesi de beklenmiyor. En son açıklanan işsizlik verisi olan Ekim -2000 itibari ile işsizlik, Mayıs 2000 tarihindeki rekor seviye olan yüzde 15,7'ye göre azalmış gözüküyor. Ekim-2000 tarih itibari ile işsizlik oranı yüzde 14,7 olarak gerçekleşti.

Brezilya ekonomisi ilk çeyrekte geçen yıllarla karşılaştırıldığında daha zayıf bir büyüme performansı göstererek, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,77'lik bir büyüme gösterdi. Bunda, sanayi üretimindeki ciddi büyümeyi de gölgeleyen, tarımsal çıktı miktarında yaşanan düşüş etkili oldu.

	GSYİH (Yıllık %)		TÜFE (Yıllık %)		Cari İşlemler (% GSYİH)		Rezervler (Milyar ABD Doları)	Kısa Vadeli Faiz Oranları	Parite (\$)
	1999	2000-2001	2000	2001	1999	2000(Tahmini)			
Brezilya	0.8	3.8-Q1	6	7.1 (Nisan)	-4.4	-4.1	35.1 (Şubat)	16.80	2.36
Çin	7.1	8.1-Q1	0.4	1.6(Nisan)	1.4	0.8	178,0 (Şubat)		8.28
Kore	10.7	3.7-Q1	2.3	5,3 %(Nisan)	6.1	2.4	93.5 (Nisan)	5.78	1289
Meksika	3.7	1.9-Q1	8.9	7.1(Nisan)	-2.9	-3.1	40.2 (Mart)	10.76	9.16
Rusya	3.2	6.8-Q4	20.1	25 (Nisan)	13.6	19.3	25,9 (Mart)	25.00	29.1
Arjantin	-3	-Q4 (-2,0)	-0.9	-0.2 (Nisan)	-4.3	-3,2	21.6 (Mart)	10.07	1

Kaynak: Merrill Lynch, The Economist

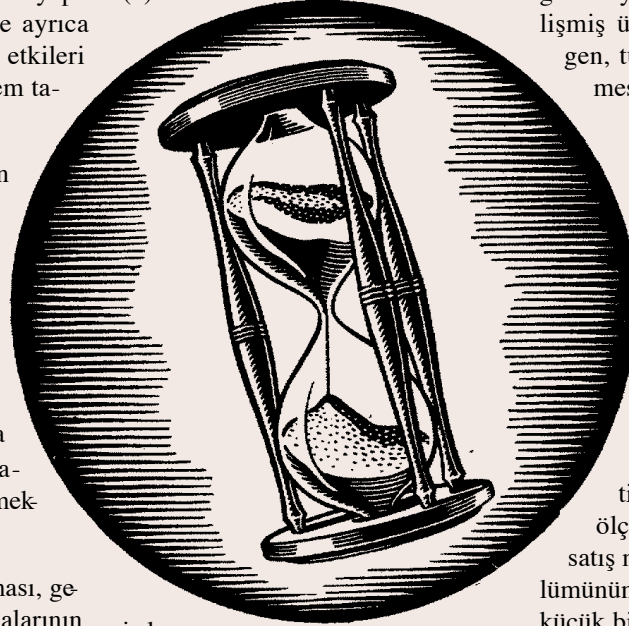
Gelişmekte olan ülkelerde vergi politikası

Günümüzde OECD ülkeleri genelinde hükümetler, harcamalarını finanse edebilmek için ulusal gelirin yaklaşık üçte birine tekabül eden bir bölümünü vergi olarak talep etmektedirler. Vergilendirme diğer taraftan kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi, ulusal kalkınma için gerekli altyapı donanımının sağlanması ve ayrıca gelir dağılımı üzerine olan etkileri yönünden de büyük bir önem taşımaktadır.

Konunun gelişmekte olan ülkeler açısından önemini gözönünde bulunduran Uluslararası Para Fonu, geçtiğimiz yıl, “Yükselen Piyasalar İçin Vergi Politikası; Gelişmekte Olan Ülkeler” başlıklı bir çalışma yayınlamıştır¹. Çalışmada ortaya konulan bulgular aşağıda ana başlıklarıyla verilmektedir:

Bir vergi politikası araştırması, gerekli düzeyde kamu harcamalarının en etkin ve adil şekilde finanse edilmesine olanak veren bir vergi sisteminin tasarımı ile ilgili bulunmaktadır. Yeni yükselen piyasalara sahip gelişmekte olan ülkelerde, özellikle uluslararası ekonomi ile bütünleşik duruma gelmeyi amaçlayan ülkelerde, vergilendirme politikası çok daha özenli bir biçimde ele alınmalı ve bu ülkelerde vergi-

lendirme sisteminin (1) aşırı kamu kesimi borçlanmasına ihtiyaç bırakmayacak şekilde temel kamu harcamalarını finanse edebilecek ölçüde gelir yaratmasına; (2) vergi gelirini adil ve iktisadi faaliyetler açısından bir caydırıcılık yaratmayacak bir biçimde temin etmesine; (3) bu

işlevlerini uluslararası normlardan fazlaca bir sapma göstermeyecek bir şekilde yerine getirmesine azami çaba harcanmalıdır.

Gelişmekte olan ülkelerde etkili ve verimli bir vergi sisteminin tesis edilebilmesi için üstesinden gelinmesi icap eden bir takım güçlükler bulunmaktadır. Bunlar başlıca bazı

vergilerin salınmasını ve tahsilini güçleştiren bir ekonomik yapı, vergi idaresinin sınırlı olanakları, vergilendirmeye ilişkin temel verilerin yeterli kapsamda ve güvenilir olmaması ve son olarak ta bu ülkelerin bir çoğunda siyasi yapının etkili vergilendirme politikalarını uygulamaya koymak hususunda gelişmiş ülkelere göre daha çekingen, tutuk bir görüntü sergilemesidir.

Tarımsal üretimin toplam ulusal hasıla içinde görece olarak daha büyük bir yer tutması, kayıtdışı ekonominin ve mesleki faaliyetlerin yaygınlığı, küçük boy işletmelerin hakim konumu, ücretlerin ulusal gelir içinde küçük bir paya sahip olması, tüketim harcamalarının büyük ölçekli, modern perakende satış merkezlerinden yapılan bölümünün toplam harcamalar içinde küçük bir paya sahip olması bu ülkelerin önde gelen ortak özelliklerini oluşturmaktadır.

Vergi idaresi elemanları yeterli öğrenim ve eğitim alamamışlarsa veya almalarına rağmen onlara iyi ücret ödenmesi ve gerekli donanımın sağlanması için yeterli kaynaklar bulunmuyorsa, vergi mükelleflerinin hesaplarını yeterli düzeyde tut-

1 Tax Policy for Emerging Markets: Developing Countries, Vito Hanzi ve Howell II Zee, IMF Working Paper, JWP/00/35. Mart 2000.

ma konusunda imkanları sınırlı ise etkin bir vergi idaresinin kurulması ve işler halde tutulması oldukça zordur. Bundan dolayı bu ülkeler modern ve etkin vergi sistemleri kurmaktan ziyade ellerinde ne varsa, ulaşabildiklerinin hepsinden gelir sağlamayı amaçlayan vergi sistemleri kurma yoluna giderler. Bu yaklaşımın neticesinde ortaya, önemsiz düzeyde gelir getiren çok sayıda vergi çeşidi, dış ticaret üzerinden alınan vergilere aşırı bağımlılık ve genelde yetersiz derinlik ve boyutta kişisel gelir vergisi tahsilatı çıkmaktadır

Diğer taraftan bu ülkelerde gelir dağılımı, özellikle gelişmiş Batı Avrupa ülkelerine göre çok daha gayriadil bir yapı göstermektedir ve bu ülkelerde Gini Katsayısının 0.5'in üzerinde olduğu durumlar pek nadir değildir. Gelir dağılımındaki bu adaletsizlik başlıca iki sonucu beraberinde getirmektedir; birincisi, bu ülkelerde yeterli vergi geliri elde edilebilmesi için yukarı gelir dilimlerinde yer alan nüfus kesiminin, düşük gelir gruplarına göre oransal olarak önemli ölçüde daha yüksek düzeyde vergilendirilmeleri gerekir; ikincisi, genelde ekonomik ve siyasi güç yukarı ge-

lir gruplarının elinde olduğu cihetle, bu gelir grupları kendilerini olumsuz yönde etkileme potansiyeli taşıyan vergi reformlarını engelleme yönüne giderler. Bu durum bu ülkelerde kişisel gelir vergisi ve servet vergileri hasılatı potansiyelinden niçin çok yetersiz düzeyde istifade edebildiği ve gelişmekte olan ülkelerde "vergi yansıması" alanında yapılan çalışmalar sonucunda bu ülkelerde vergilendirme sistemlerinin neden ancak nadir durumlarda müterakkilik sağlayabildiği hususlarına aydınlık getirmektedir.

IMF'nin sözü edilen çalışması gelişmekte olan ülkelerle ilgili olarak genellikle GSYİH'nın bir yüzdesi olarak ifade edilen genel vergi düzeyi ile vergi bileşimini incelemektedir. Vergilendirme teorisi genel vergi düzeyinin ne olması gerektiği konusunda yetersiz bir yol göstericilik sağladığı için bu konuda gelişmekte olan bir ülkedeki vergi düzeyinin uygun olup olmadığının araştırılabilmesi için örnek oluşturacak nitelik taşıyan, gelişmekte olan ve gelişmiş ülke grupları ile kıyaslama yoluna gidilmesi uygun görülmüştür. Vergi düzeyinin irdelenmesinde kişi başına ge-

lir düzeyinin yanısıra, tarımın ve maden ihracatının GSYİH içindeki payı, ekonominin dışa açılma seviyesi -dış ticaret hacminin GSYİH'ya oranı-, gibi değişkenlerde dikkate alınmaktadır

Aşağıdaki tabloda 1985-97 dönemi itibariyle vergi gelirleri düzeyi, GSYİH'nın yüzdesi olarak kıyaslamalı biçimde verilmektedir;

Türkiye'de 2000 yılı itibariyle, sosyal güvenlik sistemi kesintileri hariç, toplam vergi gelirlerinin GSYİH'ya oranı yüzde 21.2 dir. Ülkemizdeki kayıt dışı ekonominin boyutunun yaklaşık yüzde 50 oranında olduğu hususu da gözönüne alındığında, gelişmekte olan ülkeler ortalamasının biraz üstünde yer alan bu oranın, gelişmiş ülkelere ilişkin vergi yükünün çok altında kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır

Vergi hasılatı düzeyini belirleyen etkenler konusunda yapılan çalışmalar bu konuda en önemli unsurun kişi başına gelir olması gerektiği konusunda bir genel kanı oluşmasına yol açmıştır Zira ekonomik gelişme, bir taraftan kamu harcamalarına olan talebi arttırırken öte yandan bu talebin karşılanmasına olanak verecek bir vergilendirme potansiyeli yaratmaktadır. Bu nedenle verginin nasıl ve hangi amaçla kullanıldığı ve bir ölçüde de vergi hasılatının bileşimi, yalnız başına vergi hasılatı düzeyinden daha büyük bir önem taşımaktadır.

Vergi hasılatının bileşimi açısından ise toplam hasılat içerisinde gelir üzerinden alınan vergiler ile tüketim üzerinden alınan vergilerin -bu tutarında ithalat ve dahili tüketim arasında dağılımı- payı önem taşımaktadır. Bu iki vergi tabanının değerlendirilmesi, özellikle Gini Katsayılarının yüksek olduğu gelişmekte olan ülkelerde, hem verimlilik hem adalet konularını ilgi odağı durumuna getirmektedir.

(Devam edecek)

Vergi Gelirlerinin GSYİH Oranı

1985-89	1995-97	
OECD Ülkeleri*	36.6	37.9
Amerika	30.6	32.6
Pasifik	30.7	31.6
Avrupa	38.2	39.4
Gelişmekte Olan Ülkeler**	17.5	18.2
Afrika	19.6	19.8
Asya	16.1	17.4
Orta Doğu	16.5	18.1
Batı Yarımküresi	17.6	18.0

* Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Kore, Meksika ve Polonya hariç

** 8 Afrika, 9 Asya, 7 Orta Doğu ve 14 Batı Yarımküresi ülkesini içermektedir.

Vergi İstatistikleri

VERGİ YÜKLERİ						
(MİLYAR TL)						
	1990	1995	1997	1998	1999	2000
G.S.M.H. (1)	397.178	7.854.887	29.393.262	53.518.332	78.282.967	78.242.496
Genel Bütçe Vergi Gelirleri / GSMH	45.399 11,4	1.084.350 13,8	4.745.484 16,1	9.228.596 17,2	14.802.280 18,9	14.807.267 18,9
Konsolide Bütçe Vergi Gelirleri (Genel+KATMA) / GSMH	32 45.431 11,4	591 1.084.941 13,8	2.168 4.748.102 16,2	5.387 9.233.983 17,3	9.935 14.812.215 18,9	9.935 14.817.202 18,9
Konsolide Bütçe Vergi Gel.+Mah.Id.(2) Vergi ve Pay / GSMH	6.797 52.228 13,1	164.882 1.249.823 15,9	685.824 5.433.926 18,5	1.368.668 10.602.651 19,8	2.084.339 16.896.554 21,6	2.084.339 16.901.541 21,6
Konsolide Bütçe Vergi Gel.+Mah.Id. Vergi ve Pay+Fonların (2) Vergiye Bağlı Gelirleri / GSMH	11.199 63.427 16,0	135.049 1.384.872 17,6	543.447 5.977.373 20,3	1.086.320 11.688.971 21,8	1.462.485 18.359.039 23,5	1.462.485 18.364.026 23,5
Konsolide Bütçe Vergi Gel.+Mah.Id. Vergi ve Pay+Fonların Vergiye Bağlı Gelirleri + Parafiskal(2) Gelirler / GSMH	15.544 78.971 19,9	219.376 1.604.248 20,4	1.213.868 7.191.241 24,5	2.246.781 13.935.752 26,0	4.004.773 22.363.812 28,6	4.004.773 22.368.799 28,6
(1) Cari Fiyatlarla (Yeni Seri)						
(2) DPT						

KONSOLİDE BÜTÇE TAHSİLATININ TAHAKKUKA ORANI			
	1999 Haziran	2000 Haziran	2001 Haziran
Gelirler	69,5	78,1	74,5
Genel Bütçe Gelirleri	69,1	77,7	74,2
Vergi Gelirleri	68,7	79,5	74,7
Gelirden Alınan Vergiler	62,6	74,0	70,3
Servetten Alınan Vergiler	40,0	52	36,2
Mal ve Hizmetten Alınan Vergiler	70,7	81,2	75,7
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	100	100	100
Özel Gelir ve Fonlar	76,6	70,6	63,8
Katma Bütçe Gelirleri	95	97,1	95,9
Gelir Vergisi	66,4	71,5	73,3
Kurumlar Vergisi	51,0	68,1	56,4
Dahilde Alınan KDV	64,5	68,8	59,7
Akaryakıt Tüketim Vergisi	99,2	99,4	97,8

Konsolide Bütçe Gelirleri Aylık Gerçekleşmeleri				
(Milyar TL)	Mayıs	Haziran	Gelir Toplamı (Altı Aylık)	2001 Yılı Bütçe Hedefi
Gelirler (1+44)	4,420,436	3.603.222	22.927.831	49.300.000
1. Genel Bütçe Gelirleri (2+31+38)	4,377,412	3.559.308	22.612.102	48.760.000
2. Vergi Gelirleri (3+9+14+24+30)	3,699,111	3.077.746	16.560.761	37.710.000
3. Gelirden Alınan Vergi (4..8)	1,937,142	1.030.201	6.816.040	12.741.000
4. Gelir Vergisi	1,254,071	967.315	5.380.368	10.186.000
5. Kurumlar Vergisi	665,432	37.133	1.143.294	2.100.000
6. Ek Gelir Vergisi	528	602	3.695	0
7. Faiz Vergisi	16,563	24.896	286.167	455.000
8. Ek Kurumlar Vergisi	548	255	2.519	0
9. Servetten Alınan Vergiler (10..13)	12,426	10.225	223.513	397.000
10. Motorlu Taşıtlar Ver.	7,145	6.023	206.383	378.000
11. Veraset ve İntikal Ver.	4,195	2.789	10.471	19.000
12. Ek Motorlu Taşıtlar Ver.	600	412	3.179	0
13. Ek Emlak Ver.	486	1.001	3.480	0
14. Mal ve Hizm. Alınan V. (15...23)	1,323,320	1.561.214	7.278.892	18.083.000
15. Dahilde Alınan KDV	462,955	578.377	2.789.554	7.220.000
16. Ek Vergi	54,631	66.620	327.253	771.000
17. Taşıtlar Alım Vergisi	26,884	26.235	117.664	431.000
18. Akaryakıt Tüketim Vergisi	346,732	446.731	1.914.934	5.650.000
19. Banka ve Sig. Muameleleri V.	223,618	241.014	1.024.291	1.180.000
20. Damga Vergisi	69,435	65.049	372.148	976.000
21. Harçlar	65,237	68.116	341.882	837.000
22. Özel İletişim Vergisi	45,326	45.343	242.214	618.000
23. Özel İşlem Vergisi	28,502	23.729	149.952	400.000
24. Dış Ticarettten Alınan V. (25...29)	426,176	475.969	2.241.846	6.479.000
25. Akaryakıt Dışı Mad.Al. Gümrük V.	32,402	32.456	163.288	542.000
26. Akaryakıttan Alınan Gümrük V.	96	23	1.124	1.700
27. Tek ve Maktu Vergi	14	16	78	300
28. İthalde Alınan KDV	391,036	441.590	2.067.772	5.923.000
29. Diğer Dış Ticaret Gelirleri	2,628	1.884	9.584	12.000
30. Kaldırılan Vergi Artıkları	47	137	470	10.000
31. Vergi Dışı Normal G. (32...37)	325,513	32.3.023	4.368.478	6.778.000
32. Devletçe Yön. Kurumlar Hasılatı	4,487	5.420	503.514	539.636
33. Devlet Patrimuvanı Gelirleri	146,628	141.042	2.952.612	4.053.601
34. Faizler, İkraz ve Taviz. Geri Al.	30,420	36.392	186.791	415.261
35. Cezalar	75,556	70.118	326.246	806.002
36. Çeşitli Gelirler	68,422	40.051	296.315	524.500
37.Rek.Kur,RTÜK,İMKB ve SPK'dan Sağ.Gel.	0	30.000	103.000	439.000
38. Özel Gelirler ve Fonlar (39...43)	352,788	158.539	1.682.863	4.272.000
39. Özel Gelirler	0	0	0	350.000
40. Fonlar	275,987	96.695	983.735	3.084.000
41. Eğitim Özel Gelirleri	55,361	39.914	398.258	800.000
42. Bedelli Askerlik Özel Geliri	0	0	37.717	38.000
43. Diğer Özel Gelirler	21,440	21.930	263.153	0
44. Katma Bütçe Gelirleri	43,024	43.914	315.729	540.000

(Kamu Hesapları Bülteninden alınmıştır.)

EKONOMİK VERİLER

	<u>2001</u>	<u>2000</u>	<u>1999</u>	<u>Değ. (%)</u>	
Fiyat Artışları (%)					
- TEFE					
Temmuz	3,3	1,0	4,0		
Ocak - Temmuz	49,3	19,8	28,1		
Yıllık	65,4	52,3	52,4		
- TÜFE					
Temmuz	2,4	2,2	3,8		
Ocak-Temmuz	35,5	20,5	30,2		
Yıllık	56,3	56,2	65,0		
Bütçe Dengesi (Ocak-Haziran Trilyon TL)	-8.104	-8.136	-4.954	-0.4	
- Gelirler	22.928	15.526	7.514	47.7	
- Harcamalar	31.032	23.662	12.467	31.1	
Faiz Dışı Harcamalar	15.290	10.632	7.070	43.8	
Faiz Harcamaları	15.741	13.030	5.397	20.8	
Faiz Dışı Denge	7.638	4.894	444	56.1	
İç Borç Stoku (2001 Haziran, 2000 ve 1999 yıl sonu; Trilyon TL)	90.332	36.421	22.920	148.0	
Tahvil	78.036	34.363	19.684	127.0	
Bono	12.296	2.058	3.237	497.5	
Teşviğe Bağlanan Yatırımlar (Ocak;-Haziran Trilyon TL)	4.732	3.3.479	2.812	36.0	
Dış Ticaret (2001 Ocak-Mayıs, Yıllık Milyon \$)					
- İhracat	12.667	11.480	10.659	10.3	
- İthalat	17.124	20.514	14.804	-16.9	
Denge	-4.458	-9.034	-4.145	-50.7	
	<u>2001</u>	<u>2000</u>	<u>1999</u>	<u>Değ. (%)</u>	
GSMH (Sabit Fiyat)		6.1	-6.1		
GSMH (Birinci Üç Aylık Dönem)	-4.2	4.2	-7.9		
GSMH (İkinci Üç Aylık Dönem)		4.9	-3.7		
GSMH (Üçüncü Üç Aylık Dönem)		7.2	-7.6		
GSMH (Dördüncü Üç Aylık Dönem)		7.6	-4.9		
GSMH (Trilyon TL)		125.971	78.283	60.9	
GSMH (Milyon \$)		201.187	185.288	8.6	
Kişi Başına Ulusal Gelir (\$)		2.986	2.880	3.7	
Cari İşlemler Dengesi (Ocak-Nisant; Milyon \$)	-44	-2.272		-98.1	
- Döviz Geliri	17.550	17.425		0.7	
- Döviz Gideri	17.594	20.611		-14.6	
Sermaye Hareketleri	-3.038	5.359		-	
Dış Borç Stoku (2001 Mart, 2000 ve 1999 Yılsonu; Milyon \$)	112.054	116.105	103.344	-3.5	
Kısa Vadeli	26.636	28.912	23.472	-7.9	
Orta ve Uzun Vadeli	85.418	87.193	79.872	-2.0	
Yabancı Sermaye İzinleri (Ocak-Haziran; Milyon \$)	1.196	1.203	933	-0.9	
	<u>2001</u>	<u>2000</u>	<u>1999</u>		
(Milyar TL)	<u>13 Temmuz</u>	<u>6 Temmuz</u>	<u>26 Aralık</u>	<u>14 Temmuz</u>	<u>30 Aralık</u>
Emisyon	4.873.902	4.403.016	3.772.411	2.942.736	2.390.748
Para Arzı					
- M1	9.991.002	10.053.480	8.209.624	5.844.088	4.931.262
- M2	39.969.965	40.365.605	32.812.563	24.336.084	22.596.061
- M3	42.102.026	42.348.510	34.957.467	26.179.140	23.594.719
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	37.240.339	38.083.534	30.854.282	22.582.673	21.356.500
- Vadeli Tasarruf	26.898.879	27.281.450	21.011.698	16.553.909	15.634.486
- Vadesiz Tasarruf	3.603.201	3.867.506	2.939.556	1.794.669	1.542.421
- Vadeli Ticari	2.989.084	3.030.675	3.591.241	1.938.087	2.030.305
- Vadesiz Ticari	2.246.513	2.343.048	2.054.864	1.509.012	1.385.070
- Resmi Mevduat	1.411.662	1.560.855	1.256.923	786.996	764.218
Kredi Stoku	33.653.607	32.713.821	27.775.055	22.150.848	16.771.434
- Tüm Banka Kredileri	32.900.200	32.710.569	27.273.331	22.149.395	16.769.283
- M.B. Kredileri	753.407	753.252	1.724	1.453	2.151
Bank. El. Tah. ve Bono	36.055.741	35.514.103	10.557.724	9.272.041	9.297.615

Mevzuat Değişiklikleri

- 03 Temmuz 2001** 4684 Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
4692 Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu İle Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun.
- 05 Temmuz 2001** 4686 Milletlerarası Tahkim Kanunu.
- 06 Temmuz 2001** 4691 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu.
Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Payları Hakkında Tebliğ (PİGEM/AFİF 2001-21)
- 07 Temmuz 2001** 4698 Konut Müsteşarlığı Kurulması ve Arsa Ofisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
- 08 Temmuz 2001** Yatırımlarda Devlet Yatırımları ve Yatırımları Teşvik Fonu Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No:2001/2)
Vergi Usul Kanununun Genel Tebliği (Sıra No:297)
- 10 Temmuz 2001** 4697 Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 378, 379, 380, 381, 382, 383 ve 384 Sayılı Kararları
- 11 Temmuz 2001** 4694 Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun.
- 12 Temmuz 2001** 4688 Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu.
4705 Yurt Dışına Çıkışlardan Harç Alınması ve 4481 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
2001/2698 Bazı Fonların Tasfiye Edilmesi ve “hampetrol ve Petrol Ürünlerinin Alım, Satım, Fiyatlandırma Esasları İle Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu’nun İşleyişi Hakkında Karar”da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun.
- 13 Temmuz 2001** 4707 Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, 3 Mart 1340 (1924) Tarihli ve 431 Sayılı Kanunla Hazineye Kalan Taşınmaz Mallardan Bazılarının Zilyedlerine Devri Hakkında Kanun İle Mülga 2613 ve 766 Sayılı Kanunlarla Hazine Adına Tecil Edilen Miktar Fazlalıklarının İlgililerine Devrine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.
2001/2705 Tütün Üretiminden Vazgeçip Alternatif Ürün Yetiştiren Üreticilerin Desteklenmesine Dair Karar.
Radyo ve Televizyon Yayın Kuruluşları Reklam Gelirleri Üst Kurul Paylarının Yeminli Mali Müşavirler Tarafından Tasdik Edilmesi Hakkında Genel Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No:4)
- 17 Temmuz 2001** 2001 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No:11)
Petrol Ürünlerine Uygulanacak akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİF 2001/22)
- 18 Temmuz 2001** 4706 Hazine’ye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesine ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
2001/2718 Kamu Personeli Maaşlarının Yeniden Tespitine Dair Karar.
- 20 Temmuz 2001** Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:31)
Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 583)
Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİF 2001-23)

- 21 Temmuz 2001** 2001/2716 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tespitine ilişkin Karar.
Uluslararası Gözetim Şirketleri Statüsüne İlişkin Kanun (Dış Ticarete Standardizasyon:2001/12).
- 24 Temmuz 2001** Muhasebat Genel Müdürlüğü Muhasebe Denetmenleri Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No:254)
Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 255)
- 25 Temmuz 2001** Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumunca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Kullanılacak Yetkilerin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.
- 26 Temmuz 2001** Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı (No:2001/1)
Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı (No:2001/2)
Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİF 2001-24)
- 27 Temmuz 2001** Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:72)
- 28 Temmuz 2001** Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİF 2001-25)
- 31 Temmuz 2001** Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİF 2001-26)

Vergi Takvimi

- 07.08.2001** Temmuz 2001 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 10.08.2001** 16-31 Temmuz Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.08.2001** Temmuz 2001 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.08.2001** Temmuz 2001 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.08.2001** Nisan-Mayıs-Haziran 2001 Dönemine ait Geçici Verginin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.08.2001** Temmuz 2001 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.08.2001** Mayıs-Haziran-Temmuz 2001 Dönemine İlişkin G.V. Stopajının Beyanı ve Ödenmesi
- 20.08.2001** Temmuz 2001 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.08.2001** Temmuz 2001 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.08.2001** Temmuz 2001 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.08.2001** Temmuz 2001 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 27.08.2001** 1-15 Ağustos Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 27.08.2001** Temmuz 2001 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizm. Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 27.08.2001** Temmuz 2001 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 31.08.2001** 414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu
- 31.08.2001** Diğer Ücretlerin Gelir Vergisi 2.Taksit Ödemesi
- 31.08.2001** Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Gelir Vergisi 3.Taksit Ödemesi

Temmuz 2001 Kronoloji

01 Temmuz CHP 29. Olağan Kurultayında Deniz Baykal yeniden Genel Başkanlığa seçildi.

02 Temmuz IMF İcra Direktörleri Kurulu, 5 milyar dolarlık kredi dilimini serbest bırakacağı Türkiye hakkındaki değerlendirme toplantısını erteledi.

03 Temmuz IMF'nin Türkiye'ye verilecek krediyi ertelemesinin ardından Dünya Bankası'nda 1.7 milyar dolarlık krediyi erteledi.

04 Temmuz Kamu finansmanı ve borç yönetiminin düzenlenmesi hakkındaki yasa tasarısı TBMM'ye verildi.

05 Temmuz Bürokratların yargılanmasını zorlaştıran kanun değişikliğini Cumhurbaşkanı veto etti.

06 Temmuz Cumhurbaşkanı Tütün Yasasını veto etti. IMF'den kredi talebine olumlu cevap gelmemesi üzerine dolar 1 milyon 325 liraya yükseldi.

07 Temmuz IMF Başkanı Kohler, Başbakan Ecevit'e bir mektup göndererek faiz oranlarının düşürülmesi ve Telekom'da niyet mektubu çerçevesinde bir yönetim sergilenmesini istedi.

08 Temmuz IMF ile yaşanan bunalım ve siyasetteki yeni yapılanmalar erken seçim seneryolarını yoğunlaştırdı.

09 Temmuz Türktelekom Yönetim Kurulu yeniden toplantıya çağrıldı. Emlakbank, Ziraat Bankası çatısı altında faaliyetini sürdürecektir.

10 Temmuz Bayındırbank, Kentbank, EGSbank, Tarışbank ve Sitebank'a TMSF tarafından el konuldu. Atlas ve Okanyatırım Bankası kapatıldı. Telekom Genel Kurulu yapılarak iki yeni üye atandı.

11 Temmuz Dolar 1 milyon 400 binliraya yükseldi, faizler yüzde 107'yi aştı. Arjantin ekonomisi krize girdi.

12 Temmuz IMF ile Dünya Bankası 3.2 milyar dolarlık krediyi serbest bıraktı.

13 Temmuz IMF'ye verilen ek niyet mektubu açıklandı. Akaryakıt, doğalgaz ve elektrik fiyatlarına kademelî zam yapılacağı niyet mektubunda taahhüd edildi.

14 Temmuz F Tipi cezaevlerine karşı süren eylemlerde ölenlerin sayısı 29'a yükseldi.

15 Temmuz Gelirler Genel Müdürlüğü vergi mükel-

leflerinin meslek gruplarına göre aylık ortalama vergi rakamlarını açıkladı. Birçok meslek grubu ücretlilerin altında kaldı.

16 Temmuz Kısa vadeli faizlerin artırılmasına rağmen dolar 1 milyon 400 binliraya yükseldi.

17 Temmuz Dolar 1 milyon 600 binliraya yükseldi. Hazine ihaleye çıkmasına karşın borçlanamadı. Bu gelişmeler üzerine Telekom krizinin mimarı Ulaştırma Bakanı Enis Öksüz istifa etti.

18 Temmuz Enis Öksüz'ün istifasının ardından dolar 1 milyon 340 binliraya düştü.

19 Temmuz Fon'a devredilen Demirbank'ı satın almak için HSBC Bank tarafından verilen teklif Fon Yönetimince uygun görüldü.

20 Temmuz G-8 Zirvesi Cenova'da yoğun protestolarla başladı.

21 Temmuz Akaryakıt Tüketim Vergisi oranları yüzde 2.9 artırıldı.

22 Temmuz G-8 zirvesi kürselleşme karşıtlarının gösterileri gölgesinde tamamlandı. Bir kişi öldü 470 kişi yaralandı, 180 kişi gözaltına alındı.

23 Temmuz Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş programda yer alan makro ekonomik rakamlarda değişiklik yapılacağını açıkladı.

24 Temmuz Hazine'nin 772 trilyonluk üç ay vadeli ihalesine 2.6 katrilyonliralık teklif geldi, ihalede faiz yüzde 91.88 oldu.

25 Temmuz Yatırımcıları TL ve uzunvadeli mevduata yöneltmek için stopaj oranlarının yeniden ayarlanacağı açıklandı.

26 Temmuz Ekonomik programa ilk rötuş yapıldı. Kamu borçlanma gereği azaltılacak. TL mevduatı özendirilecek, reel sektöre kredi kolaylığı sağlanacak.

27 Temmuz IMF Başkan Yardımcısı Fischer temaslarda bulunmak üzere Türkiye'ye geldi.

28 Temmuz IMF birinci Başkan Yardımcısı Fisher Eylül'de Türk ekonomisinin düze çıkacağını açıkladı.

29 Temmuz Çeşitli açılış ve toplantılara katılan Başbakan Yardımcısı ve MHPLideri Devlet Bahçeli ve Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk protesto edildi.

30 Temmuz Ulaştırma Bakanlığına MHP İzmir Milletvekili Oktay Vural getirildi.

31 Temmuz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Refah Partisi'nin kapatılmasında Türkiye'yi haklı buldu.